

శ్రీ

శ్రీ రామచంద్రాయనమః.

శ్రీ శారదాంబాయనమః.

శ్రీ గురువరబ్రహ్మణేనమః.

ఝం ఝా మౌ రు త ము

అ న,

"భున్క్తులక్ష్మ" యోక్త- పితృభ్యం.

"చూ! గౌరవీ"

నామంతరము.

సత్యవాది:

విమర్శకుడు.

ఇది,

కర్మాల్పరీ మిత్రబృంద సాహాయంబున

అనంతపురము.

పి. పి. కవి, అందుకో.,

వారి బాలభారతీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించబడియె.

1919.

—

దీని వెల అణాలు.

శ్రీగురువరప్రహరణము. విజ్ఞాపనము.

క. న్యాయాన్యాయ విచారాఽ, మేయులు రసికప్రకార మేదగనరతుల్
శ్రీయుతులగు నజ్ఞులు మ, దీయనతుల నాదరించి దీవించుతనన్.
మహాజనులారా! యభిజ్ఞులారా!

యీ యూరియుందు (కన్నులు పురంబుచందు) శ్రీ రామభజన
సమాజంబని యొకభజనసమాజం బున్నదని యంకరెంగినదే. ఈ కాశ
యుక్తి సంవత్సర. భాద్రపదశుక్ల పంచమినాక్షత్ర రాహుయుక్త తృతీయార్ద్రా
శోభితము సమంచితముగాఁ జరిపబడితిని. ఆనాఁ గుఱుచుందు తర్వా
ర్థిక కార్యనివేదికలు ప్రకటించెడివి. బానిసలగు మోక్ష కుచట దేవ
స్థలి పద్యంబులు పాఠమునను, బుధుల పాఠమునను, సోమయాత్రి మా
నాభి ప్రాశస్త్యమునను, ఆర్యులను బానిస కుచట ముది
యొకటని నందెకము.

మ. "తెలివియెక్కు మా పశుసహాయులం దీక్షుకావనంబు నిం
దులనుకామాసెయి; నీసహాధులచే, దిక్కులు సమాజంబు
లలితాంబువృద్ధుల ప్రకాశనికా, రాజ్యనిహితి
ద్వైపాంగ్యమున నీయి! తత్సహ! తత్సృష్టవా? రాఘవా!
విపులముగా జెలుపుటకుఁ బటిక వ్రాయుట మందితదా! అది చెప్పు
నిశః—

దత్తమండలము:— (coded distrets) అనగా బళ్ళారి, అనంత
పురము, కడప, కర్నూలు, అను నీ నాల్గుజిల్లాల మొక్క సముదాయము;
తెలివి=జ్ఞానంబునందు; రంకన=అశక్తు; అరుక=అనుపటువంటి;
దీటుక=పరిశోని, పచఃపాళి=మాటలయొక్క సముదాయము; నీసహ....
నచే; నీ=నీయొక్క; సహాధులచే=పితృమయినదేవచేత; తోరిం ...మకా;
తోరంపు =మిక్కిలిగా, నీ=నీయొక్క, పూజకా=పూజ కులందు, లలిత=కోమ
లీకృతంబయి రంజింపబడి అంచిత = బహుమతియవంటి, హృదయ=మన
సులయొక్క, ప్రకాశనికా=రీతుల యతిశయముచేత, రాజ్యనిహితి
ప్రకాశింపుచున్న వివేక సమూహముచేత, ద్వైపాంగ్యముచేత, (మొద
లుగాఁగల) యందులకుక=ఈరణములచేత; ఓయి=ఓ: అభవా! పుష్క
రేనివాడా! తత్సృష్టవా! తత్త్వమే యదృశిగాఁగలవాడా! రాఘ
వా! మాసెను-అనిగడది.

తాత్పర్యము: — శ్రమండలంబు జ్ఞానంబునందు లోకునగానున్న దనుటకునంటి నరికానినూట లనముదాయము, ఓయభవా! తత్వోష్ఠపారాఘవా! సీయోక్తేనా? రతిచేతనేమి? నీపూజకుండే మన్నంబులయ్యాయనందగును జేందుకుగనిన మనస్సుతయొక్క రీతుల యతిశయముచేత నేమి? బుద్ధిప్రకాశములసంబోలు పెద్దలనలననేమి? పారిసాంగత్యము చేశజేమి? యీ మొదలగుకాగల పయికారణములవలన నణగిపోయినది.

(ఈ దత్తమండల విమలశకునియైన యీ తీరుమూస మెక్కడిదనిన; ఆంద్రోద్రమును (అర్ధశతాబ్దమునభూస్థావితోనంభుమువారి పక్షంబున ప్రచురించుచి) 17 ఈ భాగ్యక్షేపణలు సం 3.

దత్తమండలములలోని యాంధ్రులకును సర్కారులలోని యాంధ్రులకును విశేషభేదములు కలవనియు నందుకొని పరిశోక్త రాష్ట్రములో జేర్చుట వలన పడినయును. అట్లు చేర్చు యెడల సర్కారులలోని వారు దత్తమండలములలోని వారిని విద్యమంజూరు మిన్నగా నున్నందున దత్తమండలముల వారిని ముందుకు రాని నునియును కొంద రాంధ్రుల రాష్ట్ర) విద్యార్థులు నొకరినించుచున్నాను.

శుభులశం ఖేపు స్వంబులొ నక్కడనే, కాక, 19, 20, వ పేజీలలో, సర్కారులలోని వారిని, దత్తమండలములలోని వారిని బలుకు భేదంబులు కలవను చొక గాని ప్రాజుంబు కొంతవరకు సూచించబడి ఖంకన చేయబడినది. పై నుకూహించిన పద్య మూ భేదమును మాత్రమన్నది.

ఇ. కొక్కవంటి చెప్పవలసియున్నది. (విస్తార, శతావధానులు, విద్యార్థులు, బాలానాథుల, బాలకలానిధి, కిరీటివ్ర ఘనావంధానతత్యాది సద్భి. చాంకీమూలంబు కనుక తేంకలేశ్వర కవలంబు “వేమన రాగ హార శతావధానంబు” కంటెన్న యుద్ధాశ ప్రాసంభంబుల దిట్లు చెలిపి యున్నాను.

ద్వీ. క్రీస్తువారు న్యూనాం క్రిమి ను గావించినారు

కత్యాశర పమంధార మేల్చి దాగరావలె నెందు.

౧.

ద్వీ. యోగోవా ప్రకృత్యావేద. కనుక ప్రకృతి పరిధి.

(ఇది మూలమునకు)

చదువలారా! సూరివరులు, బ్రహ్మచర్యములు నెక్కువ ప్రతి మూలకముగు యశోమ ధనము నెక్కువగా రాది. ఇది ధనము. ఇది కావాలి. ఇది కావాలి. యిది ధనమున పనులలో ముట్టముడిచి. యిది ధనము నవ

హరింజవలయునని యనేకులు పుణ్యజన సద్రుగులు తన్నరనుహళములు
 సర్వదా యత్నించుచునే యుండును. సంపన్న గృహస్థులు తమతమ గృహ
 దీకములవలెనే ఏకలచుండి మనమిద్దానీని గాఢానుచునుచునే యుంజవల
 యును. ఏమరిజనిదు, ఈ ప్రయాణాను సరణముగా బయలుదేలువలబడిన
 పద్యమును వ్రాసినవారియొక్క విషయమున రసికులయిన మీహోటి వా
 రికిఁగల యాదరిణియును దగ్గింపవలయునని, కొందఱు మహాశయులు వయి
 నఁజెప్పిన రీతిగా బద్ధంబునకు లేని యర్థంబును నోలయ్యలారా! మన
 దత్తమండలముట, తెలివిలేనివట; తానొక్కడే తెలివిగలవాఁడట; తన
 దైవభక్తిచేతనే దీని యపకీర్తిపోవునట; చూడండి! యేవ్రకారముగ
 వ్రాసినాఁడో? యని, యుండినదానికి విరుద్ధముగా, సమూహాత్మకము
 లయిన కల్పవలఁజేసి, యిష్టముచచ్చినయట్లు బోధించుచున్నాడు. రసికుల
 యొక్క సమాచారణంబును దగ్గింపఁజేసికొనకుండుటకు, ఈ ప్రకారముగా,
 ఏవయిన, వికటప్రకటనములు బయలుదేటినయెడల, దేనివయిన వికట ప్రక
 టనము బయలుదేటినదో వానికి సమాధానముఁ జెప్పటవిధి. ఆ విధిప్రకా
 రమేమి? వయినొన కవీశ్వర వచనప్రమాణ ప్రకారమేమి? యీ సమా
 థాములు చెప్పబడియున్నవి. కాబట్టి:—

క. "వినుచు గు నెవ్వరు సెప్పి, వినినంతనె వేగవడక వివరింపదగు
 గనికల్ల నిజముఁజెలిసిన, మనుజుఁడెపో! నీతిసరుఁడు మహిలోనుమతీ"
 అను నీతిప్రకారము విబుధులు చిత్తగించెదరు గాత మని ప్రార్థన.
 ఇట్లు విధేయుఁడు,
 బాలకవి, దోమా, వేంకటస్వామిగుప్త, శతావధాని,
 కరుణలు.

శ్లో. ఒక మాట. శ్లో

దీటుకొననిజోయిన, (ఇందు సందర్భానుసారంబునుబట్టి వ్యతిరేకత్వ
 మారోపింపబడును. ఇందులకుఁ బ్రమాణము:—బమ్మెర పోతరాజుని
 భాగవతంబునందు దశమస్కంధము.

రుక్మిణీకల్యాణమునందు:—

చ. వినుము! విదగ్ధదేశమున వీరుండుకుండిన భరణీమృగం
 డనునొక దొడ్డరాజుకలఁ జాతనికేపురు పుత్రులగ్రజం
 డనఘుఁడు రుక్మినాబరగు నందరకుం గడగొట్టుచెల్లెల్లె
 మనుజవరేణ్య! పుట్టినొక మానినిరుక్మిణి నాబ్రసిన్దయె.

ప్రవృత్తి, వావిళ్ళ. రామస్వామికౌస్తులు అందునన్నవారు వ్రాయించిన
వ్యాఖ్యానంబునందు,

“కృష్ణ ద్వేషియైన రుక్మిణినీ అనఘుడు ఆశుట కడుదు న్నరము.
ఇచ్చట అఃఘశబ్దము ప్రాసనిమిత్తము వేయఁబడినదనికాని, వివరీత లక్షణ
ముచే మహా పాపియగు రుక్మిణి అనఘ శబ్దము విశేషణమనికాని యూహిం
వనగు.

అదే ప్రకారముగా:—దీర్ఘక అనగా “నతియయిన” యను నర్థంబు
సామాన్య వాచకంబునవట్ల గన్పట్టును వివరీతార్థ ప్రతిపాదకంబునందేమి?
హాస్య వాచకంబులందేమి? వ్యతిరేకార్థముచ్చును, ఆ కారణమువలన సరి
కాని యనుభావము వేర్పడును.

ఇంక:—

గీ. దొంగవలెవచ్చియుచ్చట దొంగినావ, దేవుయా! బావగారు! పెద్దామెకోవ
గించినందులకా? బళా! మంచివాడ, పేను. చదును? మునలా పయేవి వేకి.

(నైజయంతివిలాసము.)

మంచివాడవు ప్రయోగము పరిపూర్ణపూర్వకముయినది. వివరీతార్థ
ప్రతిపాదకము అని యెరుంగునది.

పురుషనీ ముఖము గుణప్రహణ పరిణామము, పసిపలును, అభిజ్ఞానును
అయిన నేమి కింతకంటె పెక్కువగా విన్నవించుకొనుటలో విశేషములేదు.
కాబట్టి యింకొకటి నేమి? దీనివలన బట్టుపెక్కుకలనేమి? యింతటితో విర
మింపజేయుచు, తిన్నగిడు, మాంబుడు, గుయినులు మును పుర్రురచుట కను
కూలముగాఁ బద్యముపై స్థములు కల్పించిన మహాశియులకు గృహజ్ఞుల
మయియుండుము.

ఇట్లు,

దోహా, వేంకటస్వామిగుప్త.

వీ రి క.

భాషాభిమానాచరతంసులారా !

దీనిని (ఝంఝూచూరుతంబును) వాడుటయం నొక్కవిషయం బుక గ్రమంబును మీఁతీమి. ఆనంగతి అనగా "పిచ్చకపయన బ్రహ్మాఽస్త్రంబు" ను విడుచుట యయివదన్నమాటను విద్యోజ్ఞులయిన తామె రుంగలయ. మన్నింపును. అనూయా గ్రహాఽశిష్టంబులు పువకులయం బలె దోచునా? యను సంశయంబు వ్యక్తికరణాఽచుకూల నీమి త్తము మాసినది. ఇంకను అనేకంబులయిన దొనంగులెసంగియుండును తుమిది మమ్మాదరింపుడని వేడఁము.

కణ్వపురీ. }
26-12-19 }

ఇతి,
సత్యంబు గీ, విమర్శక.

శ్రీగురువరబ్ధిగోపము.
పూర్వసూక్తిరదయ.

ఈ శ్రీచిత్రకంఠరామకవిశిష్యులకు ప్రశస్తియి. సం
పాదతమధ్యస్థింబు భావనాధిభావిత శాంతి! మ
మ్మాదిమొప్పలోన మునియైన కౌగిలినను
శ్లోమబులైన దవ్యచు గీతలయింపుము! శిష్టాఽగ్రా.

కా. అమ్మా! మాప్రతిభానిరంబు పీఠాలంకార వేసిరిం
చిమ్మైవారల గోపగింప మహాశ! ఈతీగ నీకు వి
శమ్మన్ జాపెను గల్గిచాతలయ, పా! కాలమ్మకేలం! యా?
వమ్మకాదెచ్చిరిగా! ప్రియమింపమక బల్యమగల బిరమ
గొమ్మా! కాంచినవారమిచ్చి విమరూ! కుంబేదభూ! భారతీ!

విజ్ఞాపన.

శక్తి చంపకమాలిక. శక్తి

నిరుపమ కేముషీకవిత నిర్మలచిత్త సరోజులార! బం
ధురతర సత్కళావళి సదూర్జిత మానసులార సన్మతో
భరితదిగంతులార! ప్రతిభాఘనతా సదసద్వివేకతా
నిరతమబుద్ధులార! కమనీయ గుణాఽందిత రూపులార యో
దురతవిదూరులార! పరితోషిత సజ్జన పాఠులార! యో
వరజనులార! సాధుగణ వత్సలలార! బుధాభిలార! యో
సరసకవీంద్రులార! యభిమత కులవంక దీనేశులార! యీ
తెరగువినుందు! దీనగల దీటు సరుంగుడు! స్యాయమెయ్యదో
యరయూఁ డనూచుచేత మనసారంగదోసము లేనివార సిం
బరివరీధిదూషణాఁ జల్మమనట్టి జనంబులేరా? యీ
విరసులకింతబుద్ధి గలిపింపుము! వావయ్యైన మించి
దగినటులుండ గొందనగు ధాన్యకులేవియు ప్రాతరువారిని
దరిసి విచారణబులును దాల్చొసగా బనిలేద? కాంచరే!

విద్యోజులారా! రసికసన్మతులారా!

అభినవ క్రమరేఖ విద్యుత్కాంతరీగ్మ హాస్రచింతబసిన “భూస్కా
లజ్జా” అను నొక వ్యాససాముకయ సందర్శనగాంచియే రయందును. దాని
విషయంబున రసికసన్మతులును, విద్యోజులును, అనుగత తామువరును
జర్పులై కొని నిజంబున బుద్ధులై దోర్మనాననాని యున్నను “ఉపరథక్తి”
అను నామెత ప్రకారము మునుప గొంతవర కీషమగుంబున సంతతి నత్య
మును, పారన్నట్లుగా నినుండు భావమును, నిర్భవేత్వియను అలరారు
చున్నవో పరికింప మొనరికిరి. కలయన్నింటి మేము నెగ్గి బరికింప
గలనా? కామో? కలిగినను ప్రాయపరకు అవిమోక్షంబులు కొన్నిం
టికి కొన్నియయినను తగ్గును. కాబట్టి యీనాగతి విశేషయినది కాక
పోయినను అవసరములయిన పాసిలో ముఖ్యమునది. కాబట్టి యిట్టి
విషయంబును కేవలము పాఠక మహాశయాలకు విన్నవించుటయే ప్రధా

నంబు కాపుర ప్రశ్నకుర పరిశీలనంబు గావింపఁబూనుకొనక యీ “భూస్కాలము”ను “భూలీ పులాకన్యాశుంబు” గా విమర్శింతుము అని విన్నపము.

ఏకార్యంబునందైనను దోషంబులుండవా? అట్టి పున్నయెడల వానిని మన్నింపవలయునని రసికులయిన తమకు జ్ఞాపకంబు గావింపవలసిన పని లేదు.

కన్నులుప్పి }
19-11-19.

ఇది,
విమర్శకు,
సత్యవాదీ.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణేః||

ఓం ఓహూ మా రు త ము

“చూ! గారడీ”

శ్రీ గురు పర బ్రహ్మణేః ||

- + -

పాఠకమహాశయులారా!

“భూస్కాలము”ను హాకింపవలసి యున్నది ఇయ్యది వ్రాసినవారు అభినవకవులు. అభినవించి నామరచే యగువంబుగాఁ గానవచ్చుటలేరా? “అభినవశ్చమ్ము” నకు “క్రొత్త” యని యుండును. “మాత” అనినను “అమ్మ” అనినను ఒకటి అర్థముకదా? కాబట్టి, యీ “యభినవకవి”ని “క్రొత్తకవి” యనియు, “క్రొత్తకవి” యనియు వ్యవహరించవచ్చును. అయినను ఈ యువనా్యసమునఁడు సుమారుమూలముగా వ్యవహరించెనము గాక. సక్రమముగా లనఁగా శబ్దం వదునని సేతెచ్చినయెడల సనకూలంబుగా ముందుపని తలంచవలయు. మొదటి ముఖ్యప్రంబును పరిశీలింతము.

శ్రీమత్పరమహంస సద్గురు పరబ్రహ్మణేనమః.

భూస్కా. ల డ్డు

ఇది,

జాలకవి - అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారి

విజ్ఞానముల రచన

అభినవకవులు:

రచయితలు,

1918.

చంద్రహాసేశ్వర పెన్సె:—కర్నూలు.

“భూస్కా-లడ్డు” చేసినవారు అచ్చుతప్పులను హస్తచోపంబులను మన్నింతురని పండిత బృందములు నమ్మియున్నారు.

“భూస్కా ల డ్డు”

ఈ పుస్తక నామధేయంబునందు ఏలాటి పొరపాటు ఉండతగదు. కాబట్టి, దీని యర్థమును విచారించుము. ఆంధ్రీయునకు సంస్కృతంబు నుండి తత్సమములు తద్భవములు ఏర్పడును. “భూస్కా-లడ్డు” సంస్కృత భాషా నీఘంటు ప్రకారముగాని ఆంధ్రీ నిబంధన ప్రకారముగాని ఎట్టి యర్థంబునకు ఆస్పదంబు కాదు.

అయినను దీనిని క్రొత్తకవులుగారు చట్టముల ప్రకారము ఇతరభాషలనుండి కాలానుసారముగా నేమి? దేశీయములుగా నేమి? పదంబులను గైకొనవచ్చునని నమస్కరింప ప్రయత్నింతురేమో! సరే! అందుల కొడంబడదము. హిందూస్థానీ భాషనుండి దీనిని ష్టగ్రహించిరన యొక యువ పాదనము (Proposition) గావించెదముగాక! అప్పుడు కొంచెము పొందికగానుండును. అర్థమును విచారించవచ్చును, హిందూస్థానీ భాషలో “భూస్కా-లడ్డు” “పొట్టులడ్డు” అని యర్థము వేర్పడును. “లడ్డు” అనగా,

సారవంశమై, రుచ్యమై, మధురమై బలకతములైన (అనగా నేయి, శనగ పింకి, ముంతమామిడివస్ప మున్నయిన) వస్తువులచే చేయబడినదై భక్షి యీసవానికి నానంపదు నొసగును. అట్టి లఙ్ఘన జేయనిధానము అందనికి తెలియక మున్ను ఆ లఙ్ఘనలో నేమే వదార్థములు చేసినో దాని నయినను గని పెట్టనివా యగు. ఎవ్వరయినను వున్నననుభవముక, రుద్రమయిన, నారకతనయిన ఒక శర్కర శనగపిండి మున్నగువానితో చేయబడిన యూరకు దెప్పియిచ్చినయెడల అది లఙ్ఘన పుష్పకొందురు కాని, పౌష్టికము తెప్పియిచ్చిన వివరిస్తే తుల్యో వేయో అనుభవసిగు లెరు గుదురు. ఇది కలికాలము. మాయుని గింతనయిదు. జగులకు ఏమక చుటకు ఎన్నెన్నో పక్కములు చక్కబడుగున్నవి. కాబట్టి మన “భూ వ్యాభిష్ట” రియ్యునిగా ననమున్ను నయినక తేలుబడి యుండుచున్నది. “పౌష్టి” నిర్మిస్తుంది. గాంధ్యసేవోవుచి. అట్టి పదార్థముతో “అష్ట” ను జేయవలె “గంధీ” ఇంకెవ్వరు? హా! ఇంతటితో రక్షితులు మోసపోగలం! ఓ “గుం! గంధీ!” చాచివులు! బుట్టకెల్లొనుము! ఉగ్రహైవేగమున ధిమిగిగా నాదుతము ఏ తెలియదున్నది. ఊ! ఆలస్య మేమ?

ఇహికకారణ ముండుచున్నది. లోపలి ముండుకలులయొక్క సారాం శు బేరుయిన ఈ భూస్మాంధు కావచ్చురా? కాదు. ఎందులకనగా రచయితలు గారు తేల్చిన సత్యాంతము ఆ పుష్టికంబుయొక్క బింబ పుట యందు ఇచ్చింది. “అగ్ని, హేగనము, పరినిగ, ఈ మూడు చూట లన్న మా కేమో పెక్కనిపోయి” ఈ ప్రకారముగా తమ సత్యాంతము “పెద్ద తలపో” టుంకగా భూస్మాంధు డైదులకో? రచయితలు “అభివరకపులు” అనగా “క్రొత్తకపులు”ని ఇదివరకే తెలుపబడినది. క్రొత్తకటికిని ప్రాత నిటికిని ఏటిమందు భేదమున్నట్లే ఈ క్రొత్తకపులకును ప్రాతకపులకును భేదముండును. వారి నియమములే చాలా సూత్రముగా నుండునని ఈ క్రింది పరిశీలన వలనక దెలియనగును. “భూస్మాంధు” ముఖ్యశ్రంబును మయొకమారు చూపెడు.

ఇది,

తాలకవి - అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారి

విద్యాధులరగు

అభినవకవులు:

రచయితలు.

1918.

చంద్రహాళీశ్వర పెన్సిల్:-కర్నూలు.

అభినవకవులుగారూ!

ఈ ప్రతులును తామే వ్రాసియుందురని తలంచెదము. “ఇది” (ప్రథమావిధక్తి) జ్ఞాపకముంచుకొనుదు, తను గుళవులుగారికి తాము వ్రాయగించిన శక్తివదముచేత వారు బ్రాహ్మణులని తెలియుట. అయినను వారికిఁబట్టి బ్రహ్మశ్రీకింబయిన పరబ్రాహ్మణ యవనియులేదా? తాము పరమ హంసాశ్రీతులు, కాబట్టి ఈ ప్రతులును “గురువ్రతీశ్వర” వాయె శిష్యుడు గురువాడె” అను విశ్వాసము తనకు స్ఫురించుకొనినట్లు. అందులకు వారికిఁ బ్రహ్మశ్రీ హామ్యము “హూషి” యాయినది.

“ఇది” ప్రథమావిధక్తి ఏకవచనము నపునకలింగము. జ్ఞాపకము చేసెదము.

“అభినవకవులు రచయితలు” పురుషలింగము ప్రథమావిధక్తి బహువచనము. ఈ స్వరూపము నపునకలింగై క వచనమునను, అభినవకవుల పురుషలింగ బహువచనమునకును స్థిరమైందా? అయితే ఈ “భూస్వామి” అభినవకవులు. రచయితలు వ్రాసిపట్టి క్రొత్తకవులు ఈ ప్రకారముగా, తాము, “క్రొత్తకవులు” గారే “బూస్వామి” జ్ఞాపకము రచయితకు నిస్తుండేదాము. ఇది ప్రత్యాపకము. ఇంక క్రొత్తకవులు యభిప్రాయముగా రచించి, దీనిని సవరించుదురు.

ఇంక “చంద్రహాళీశ్వర పెన్సిల్:-కర్నూలు” ఎక్కడి కన్వయించునో? యిది వస్తువునియో? రసధ్వనియో? అలంకారధ్వనియో? భావరసనియో? కాదు. అభినవకవి లక్షణ సాంప్రదాయములలో చేరిన

“కాగితములు పిరియము” కాగితములు “పీయ” మయినంత సూత్రమున భూస్వామి వ్యాపింపలేదా? ఒక వీతికమాత్రము గీతిక యయినది కాని.

శ్రీ జి 3 “నరనాభివ్యవృత్తత విశారదశారద త్వాసాహితీపథుల....
గణ్యులై.”

శారదా చృతనలు } సాంస్కృతికములు.

[illegible]

పజ్. 3. "అత్త స్తుతి"

గుణగ్రహణ పారీమలారా !

యీ విషయంబున మా విజ్ఞాపనం బీతెరంగుననున్నది. అది యేమన, శ్రీ...గుప్తగారి ప్రత్యుత్తరం బిలులనున్నది. తిలకింపుడు.

(ఇందులకు వచ్చిన పండితాభిప్రాయములు దిక్ప) దర్శనంబుగా నువాహించఁ బడుచున్నవి.)

బ్రహ్మశ్రీ, హాపావతారం శేషశాస్త్రిలువారు

ప్రార్థుటూరు.

రా. వెంకటస్వామిగుప్తగారి పద్యము చూచితిని. అందులో నాకు దోషమేమియు నగుపడలేదు.

ఇంతే ఆశ్చర్యచనములు.

శ్రీమాన్, మరింగంటి రాఘవాచార్యులవారు, జగ్గయ్య పేట:-

వెంకటేశ్వరో విజయతే.

వైశ్యకులతిలకా ! మీ యంపిన అనువాదము పండితాఖండముల నునఁకఁజమును వికసించజేయ భానుభాను వికతీయని నొక్క వక్కాణింప నేల ? ఆర్యులు (తత్వాన్తే సచవంశితమ్) అని వాక్రుచ్చిరి. దీని యర్థ బా పరిప్రత్యయనేయబుద్ధుల కెట్లగుంగందగు. మ. తెలిపిందక్కువ దత్తమం డలము:—అను యీ పద్యమువారి దూషణమునకున్నా, కవయితృ భూషణమునకూన్ను ఏర్పడినది కాదని మా నదభిప్రాయము. ఎట్లన అపద్యమే వేనోళ్ళ నుద్ఘోషించుచుండె. ఇకనైన నామహాత్మ్యములు నదభిప్రాయంబు

నకు రావరమేశ్వరండు అనుగ్రహించుగాత. దై నవంబితులకు నేటికాట
మునకు దత్తమండలంబులం గూర్చి పరిజ్ఞానము నశించెగాబోలు. పాపము
శాంతము రమారమణుడు నదవాద ప్రవర్తకుడనై న నిన్ను కేగంటి.
ప్రసారంబుల నీక్షించుగాత.

ఇట్లు,

మరింగంటి - రాఘవాచార్యులు.

బ్రహ్మశ్రీ, కింవీంక ఘటావంచానన, బాలసరస్వతీ, బాలకళాసిద్ధి
విద్యోగి, శతావధాని, శ్రీతిరువతి వేంకటేశ్వర మహాకవులలో నొకడై
యిన శ్రీ వేదమూర్తయైన చెళ్ళిపిళ్ళ వేంకటేశ్వరులవారు “కడియము”
నుండి వ్రాసివచ్చిన యభిప్రాయము.

“మీరు వ్రాసినదానిని కొఱవొక చూచితిని. యుక్తియుక్త మని
నే నభిప్రాయపడితిని.”

చదువరులారా! యిక్క జర్పనీయాంశంబునకు వత్తము.

.... “పాట్లబిడ్డ” లోఁగ్రొక్కవులుగారు వ్రాయుటయిట్లు.

“ఈప్రగృహుల నాలకింపుడు! మీకెటులుండునో?”

మమహంకారిత్ర సమాజంబు నలంకరింపఁదగిన యీగ్రంథరాజము
యొక్కమాదిని, తమ శాంతమును, దయను, సవనోపేకంబును, ప్రకటిం
చికొనును, ఈప్రకారముగా వ్రాసియున్నారు. ఈ సవనంబెత్తో శ్రుతి
కటువుగా నుండలేదా? సరే! కానిండు! అంశంబున కేతెంచెముగాక!

“మ తెలివించుకొన దత్తమండలమనుం దీటుక నచపాళి యిం
దులకు మాసెను”

ఇట్లు,

బాలకవి. శతావధాని,

దోమా - వెంకటస్వామిగుప్త, కార్యదర్శి.

ఇయ్యది మీరుదాహరించినది. పై 'త్రే సెను' అని యింటిది. అయేమి? "మను" ముల్లేభస్మ త్రమనియా? ఆ "సెను" తో నా వృత్తము ముగియినా? లేదు. అది తాహరించిన చుక్కలింకను బివ్యమున్నటుల నూచి... రాయా తమిళభిప్రాయము? అట్లక్కడ నేర్చి డిదు. ఈ పద్యములను గుగమవేయి క్రియము తాము బ్రహ్మశ్రీ వేదము - వేంకటరామ కావ్యము ముని ఇంక గొండటిచేత బ్రవీణింప బడుచున్న సటికా తాపన గ్రంథంబుగాంగొనిన వెల్లియడగను. అత దూరం బవసర బులేదు. ఎవ్వని పై యాద పోయి... గాంచుడు.

"అని ఇవనిచే శ్రీరామభజన సమాజముయొక్క గాతన, నళ, పింగళ సంవత్సరముల కార్య నివేదకపు 1-వ పుటలో గలదు" దీని చిహ్నంబు నెరుంగుటకు నేతక ముగించు... యొక్క... "యెలనిచే" (తృతీయావిభ 3) కావ్యి... గావించిరి. "వదు" భావ... "వదు" భావ... వాస-వా! ఈవ్రాత నేర్పరితనము...

ఆ పద్యాదికము "4 వే.....దెంపు 1-వ పుటలో" గల దటం. బాలవాక్కిరణముగాయా! మీ సోచనము మీ కి లేదేమో? చాలు! పొట్టు... ఒక పాఠ్యకరణము ఆవశ్యమా?

తా... గొప్ప... గారి... బుర... అర్థంబు... వాదా... కావ్య... యుగం?

చదువరులారా! ఈ సవీదక పుస్తకంబును శ్రీ కళయు కి సంవత్సర భద్రపద శుద్ధ పంచమి, మంగళవారమునాడు రాత్రి ఈ యూరిలో పేటలో నుండునట్టి తప్పబనస్థానంబైన మ-రా-రా-శ్రీ, యలుకూరు వెంకట

శేష మృత్యుశ్రేష్ఠిగారిచేతను, గంగా భాగీరథి నమానురాలయిన మాలే లక్ష్మి మృగారిచేతను స్థాపింపబడిన శ్రీరామ సుందరేశ్వరదేవాలయంబున నాచ్యవంతికో క్తప్రకారంబుగాజేరిన యొకసభయందు ఈని వేదకము (Report) శ్రియత, బాలకవి. శతావధాని దోమా. వెంకటస్వామిగుప్తగారిచేతఁ జయవఁబడినది. ఇతనాంతంబునందు గుప్తగారు "నివేదకంబునందు మా యొక్క యచనంబునబట్టి అని త్వరలో ముద్రింపబడవలసి యున్నందున కోర్ని యచ్చుదోషంబు లుండకపోవు. ఆ అచ్చుదొనంగులతోఁ బాటు బుద్ధిదోషంబులుకూడ నుండవచ్చును. వీని నెల్లను ఈయది శ్రీరామభజన సమాజము కాబట్టి,

చ. సరిసము మాకవిత్వయన సాహసమిశ్మతిలోన నైన నా
హరిగణ గంభీరబగుట నందెన రింతయు. బ్రీతిఁబండితుల్
కిరసవు నూతిసిరియిన విష్ణుశిలాస్థవన ద్రశ స్తమై
వరఁగెను దాసిఁబండితుఁ డెవండు ముదంబున ద్రావకుండెడన్?
(కామేశ్వరి సం. ౧)

(బ్రహ్మశ్రీ, పురాణము, సూర్యనారాయణతీర్థులు, శతావధాని.)

అను ప్రమాణప్రకారము దీయందున్న దొంగులను బాటింపవలసిన సంగతికాదు. ఉదాహరణ నభ్యయి ఆ విషయంబును తెలియనివారుకారు కావున ఈవిషయంబున విశ్వస్థులపై హాసకడని తమ్మనం బ్రాధింపు చున్నాడు. సప్రచిన్ సంకీర్తించి ఆపరింబు హింతురుగాత మని వాక్రుచ్చిరి. ఆ సభయందుచేరి సభికబృందంబున కాని వేదకద్రతులు వచ్చి పెట్టబడినవి. మే మెఁగినంతరికు నెఱువఁగఁబడిన ప్రకారము నివేదక ద్రతులను వార్షికసభ యున్నప్పుడు వార్షికసభయందుగాక ఇతరత వంచి పెట్టెను అంతకొక సందా దేవాలయంబునకు దాదాపుగా నీయూరవారందఱు నేతెంచి యుంకవచ్చును. "క్రొక్కళ్లు" గానూ! కర్నూలులోనే కొందరి కందలేదని వ్రాయించితితి. ఈ నృత్యాంకింబును సంపాదించినందు లకు కృజ్జలము. తమ కందలేదేమోకదా? అందులకే!

"త.సంతోషమే లోకంబునవారల సంతసమ్మ" అని యున్నది. పాపము! మీకందకయే పాతికపద్యంబును దొరికించుకొని దానికి "కాలి దాసుని కవిత్వముకొంత మూపై త్యముకొంత"యను ప్రకారంబుగా తమ కల్పనలను గొప్పింటినిజేర్చి పుష్పజయలును సుధీవరులును అయిన మిత్రుల

సాహాయ్యించుచేతనేమి స్వీయకర్త చేతనేమి "ఈ తెలివిందక్కువ మూటల మే ముప్పిరిగొనము" అని వెక్కిరించుటకు దొరకొంటిరి....

వెక్కిరించువులు వినుర్చనములగునా?

"కరి శూనకన్యాశుభం" బగుచు కావీ "క్రొత్తకపులు" గాకి శ్లేష సామర్థ్యముకూడ నున్నది. పై "తెలివిందక్కువ" ను తాగుగా వడికిలిం చినచో తెలియనగును. మొత్తమున కిదివ్రాయుట "యింతటి సాహ సము! వ్రాయుటకుఁ జేతులున్నవి! అచ్చొత్తించుటకు ముద్రాక్షరశాల లున్నవి. భూస్మాలంకార పేజీ 4" తాము శ్రవ్యింపిం గోతిలోనే తాము బుడింగి.

మహాశయులారా! చూడుడు, చంద్రగౌరవ వేగోద్ధూతాఽఖ లాఽభీల వృక్షపటలంబైన యీ ఝంఝూమానుతంబును

అఁ! మరచితిమి 'తనకా తెలివితక్కువ తీనచంట'....

ఈ యర్థంబు నీదేవరగా రెక్కడనుండి త్రవ్వగలరో? శ్రవ్యలేక చమవరులను శరణుజొత్తుతో?

దేవరవారి కిప్పటికైనను మిగత ద భేమండల వాక్తవ్యుండ రీపని కేల పూనుకొనలేదో స్ఫురించి యుండవచ్చును. లేనియెడల మనమేమి చేయుగలము? ఆ చచ్చుకుఁ బూనికొనినయెడల దేవరవారు పొందుచున్న మర్యాదనే తాముగూడ పొందవలసి వచ్చుననునంతటి యాలోచన లేని వారా ప్రొక్కపులుగురు తప్ప మిగిలినవారు?

పేజీ 6. "శా. తానేనాదయ్యోకో" మూగుపాదముల యూని యందున్న తానేనా "తానతుదానా" ను స్థానకము చేయచున్నది. ఇట్టి పల్లవిమూట పాటలు అన విశ్వక దోషంబు లనంబడును.

ఇంతవఱకు వ్రాసిఁగ్రాతలవనిన తమకు నిమాధానము కలిగియుం డును. తాము ఇంక జేతులొంది వ్రాయవచ్చును. తాము భూస్మాలంకార గదా! తామెంతలానైనను కావచ్చును. ఎదుర్కొనుటకు ఝంఝూమా నుతంబునము మాకు సిద్ధము.

1. చ. తెలివిడిఁశ్వశుల్" శ్రీ బాలకవి గుప్తగారు "తెలివిం దక్కువ" యని నివేదకములోగల పద్యములో నొకచోట సదధార్మ మువ యోగించి వ్రాసిరి. వారి నందులకు దేవరగారు వెక్కిరించుటకుఁబ్ర సిన

ములే న భక్తుకలంకగా వానిపాదలను తామగ కొలిచి వెక్కిరించి, కాని పై వచ్చిన కావణ బువలన గుప్తగాని వెక్కిరించిగాని లొక్కరించిగాని పనిలేదు పనిగానివర పనిలేనివారే చేయుదురు. క్రొక్కవ్రలుగారు! ఇరవొకమాట, వట్టివెక్కిరిపులు మాత్రమేకాదు. దీననలు కాముడు: "నీకలమున కడ్డులేదా" ఇందాక జెప్పిన "నిరంకుశాకనయ సత్రావ్యభినవకవయ:" ప్రకారము తను కలమున కడ్డులేదు. తనుకలమున కడ్డులేదు గనుక ఇచ్చిలివారి కలమునకుగూడ నడ్డులేదని యనికొంటిరా? "అత్తన క్ష్యాపూతా:" అను ప్రమాణము పరమహంసాశ్రీతులకు ముఖ్యమైనది. కడవటం దెలిపిక "ద త ... శ్వ కల్" అను వచనము తప్ప ఇ: నీయూపద్యమున మిగిలిన నీగుల్లులు బూతులుకావా? అందులకు సందియములేదు. ఈ కిట్టులెచ్చేవారికోట రాదగినవి? ఆ కిట్టులైనను నిష్కారణములు. అనగా నిరపరాధిని కిట్టుట. అందులకుగారణ మనూదు. ఇందులకు:—

“ఉ.వృథా? కిట్టెమవట్ట గ్రామ్యులకు దెల్పి విశేషము గాన వారల గట్టిగమేపి కిట్టుడనగా దగదో తమకేటి కీక్రమం?

బ్రహ్మశ్రీ, తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులు, గీరతము ప్రథమభాగము. అని లక్ష్యము.

ఉ. దోసము లేనివారలకు దోసములుండిన యట్లు కిట్టెగా నేనాయాన? యట్టి యవినితఁపు బూతుల కిట్టనేల? వేరేసరిమార్గ బాయిల విరించి నృజించగ లేదె? వానియ భావము తోడనుంబనికి రాదువితింబుల దీర్చరాదా హో?

చ. “తెలియనివన్ని తప్పలని కిట్టతనాన” నమందెరంగు నీ కలన యెరుంగ న్యాయగతి గాఁగనుపించదు; కాననందుకే యలఘుజనాని దీనిని “వహావ! శభా!” మని క్రమమతోనా? ఈ గ్గముగు జితతోడనా? యథిండుముగా వచ్చియుండు రెంతయున్.

చ. ఒకనిని దిట్టువారు తమహర్షితబుద్ధులుగా నెసంగిరే! నికలనయందు దూరవలె; నీతిని విడి న్యబుద్ధినిట్టి లీ వికటవచ సత్తి వడివ వేలముగా వెలయించినార; లీ వికటత లీవిలాము “లివే!” యని చాటెను నిక్కమందునన్.

చ. మొవట్ట వదించినట్లు ఫలముండరికేరగ లేక జంబుకం బడలుగఁ దిట్టినట్లు విషయంబుననుండిన యర్థమందుకే

నాదజౌరనందుచేత నటు లిష్టమువచ్చిన వ్యాఖ్యచేసి నా రిదె! క్షయిజోడుమొమ్ములు; ఇళివహవా! కహభాఘు! ధీవరుల!

ఉ. “కొంచెవుంచెంటలేరితిను కుక్కుటముల్ నిను కందిగింజ గ దంచుత్యజించినంతనె యహ! యవకీర్తియె? నీకు రత్నచూ!”
యంచను నీతిలేదె? యటులాదట మాదగువచ్చివాళిలో
సంచితమైన యర్థ మలరారెగు; పెద్దలు మెచ్చకుండులే?
యంచనియెంచినాము; వికలాశ్శయు లెందుక విశ్వసింపగన్

తా. మావద్యంబది యంతదోషరహితం బా? యంచు తావిష్టదా
క్షేపింపబనిలేదు; కాని యెడలం జెట్టలేగనన్వచ్చు; మే
మావట్లగ దమ నొప్పినాము; కన బద్ధాశ్శంబె దోషంబుగా
మాపై గల్గునజేయచో? సరియె? నన్మానన్య ప్రభావాశ్శుకుగ.

తా. “తానేనా?” యని యెంచినారలు కదా! తానశ్శంబెందులక
జానై యొప్పెను? కారణం బొసరకే న్యాయంబు లేకుండ తా
రీ నీతింబరి దూషణల్సలువ వేతకారణం బేదియో?

తానల్యారు; ననూయయో! విరసమో? తత్కాన్యమింకేదియో?

అహ! ఇంతవరకు నిగ్గయంబైనది. “పెద్దలు సాంగత్యముచేతనే
యిత పండితుండై న ఇక వారిశుశ్రూషచేసిన యెట్టిపండితుండగునో?”
ఈ పుస్తకంబునందు విశేషముగా నాశ్శ్రేయార్థక సూచకంబులు అగువడు
చున్నవి. ఈ పుస్తకంబునం దీగురువులు నిండింపబడి యుండటచేత భూ
స్కాలజ్ఞాశ్శ్రేయములతో గూడియున్నది. కాబట్టి “అశ్శ్రేయమైన భూస్కా
లజ్ఞ” అనందగును.

“పెద్దల సాంగత్యము.....గునో!” ఈ ప్రోత్సాహముగారు చేసిన
యర్థము కోప్పవని నిర్ణయింపబడినది. ఆకల్పనములో పై వెక్కిరింపుల
గాంచుడు. గుస్తగాను పెద్దల సాంగత్యముచేత పండితులైరట తామో
శుశ్రూష గావించిరట. వీరి శుశ్రూషా మహత్వము చదువరు లెరుంగ
నివిగాదు. ముఖ్యగ్రంథంబందు గురువులుగారికి బ్రహ్మశ్రీ, కనుర్యాద “మా
శ్రీ” చేసి శ్రీయని, అక్కడ ననవలసిన “శాస్త్రివాచకము” లోపలి తమ
స్మరణ పద్యములో “అరుముల సుబ్రహ్మణ్యయశాస్త్రి” యని గారించిరి.

శ్లో. తత్పజ్ఞాన పృథాచిత్తం ముహుఃసంసార వాననా,
అచాఢ్యనయంతి ముంచంతి గగనస్థమ్ రవింఘనాః

అను వట్టు మార్కని నేవ్రకారముగా మేఘంబులు అనేక వర్షాయములు క్రమ్ముకొనుచు విడుచుచుండునో యాయవస్థ నే పరమహంసాశ్రితులైన ఈ యభివేక్షకులుగారు పొంది ఒకమారు అదైవతాభిప్రాయమును ఇంకొకమారు దైవతాభిప్రాయమును చాందుచున్నారు.

శ్రీ శంకర భగవత్పదాచార్యులవాడు తమ గోవిందగీతయందు:—

శ్లో. “సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం నిస్సంగత్వే నిర్వోహత్వం,
నిర్వోహత్వే నిశ్చలత్వం నిశ్చలత్వే జపస్మక్తిః.”

అను ప్రకారము సాంగత్యమునకు శుశ్రూషకును “సంగతానాంభావః=సాంగత్యమ్, శ్రోతమ్-ఇచ్ఛా=శుశ్రూషా” అని భేదము ఉండదు. ఈయభివేక్షకులుగారు సాంగత్యంబును కాదని శుశ్రూషగావించుటలో ఎడమ చేతినిదీసి పురిచేతిని బెట్టుచున్నారు. సాంగత్యముకంటె శుశ్రూషయేయెక్కువయనిన వీరికి పండిత ప్రకాండశ్లోం బొసంగవచ్చును. సందేహము లేదుకాని, బాలవ్యాకరణంబును, వెంకయ్య వ్యాకరణంబునుగూడ వీరు ద్వేషింపుచున్నారు. కాంచుండు “జేసినయెట్టి” ఇందు “జేసిన” చేనాద్యర్థము కదా! అందులకు దిష్టము “ఇనకా” ద్రుతాంతము. కాబట్టి “జేసినయెట్టి” యందీయ దాగములెందుకో? యీ మిడిమిడిష్టానంబుతో విమర్శనమునకు.... కాదు.... దూషణమునకుఁ దొంగొనిరా? ఆమాషణంబులయందు వెక్కిరింపులా? తాము కడుయోగ్యులని లోకము నిర్ణయింపకమానదు. ఇంతాఁక దాముపండితులని చెప్పికొనియున్నారు. మేము కూడ దాము పండితి ప్రకాండలని నిర్ణయించియున్నారము. కాబట్టి తానుండని బండితులనుచున్నారు. “అశ్వేవ స్వృభూతాసి” శ్లోకంబును జాము బాగుగాఁ జూపించియున్నారు. అందులకే యీశ్వరుని దోషంబును గుర్తించియుండగూడ నారోపించితిరి. అయినను, ఈ తమగుణమునుగని పెట్టిన లోకమును తమ్మను తమించుఁగాక!

ఇతి విమర్శకః,
సత్యవాదీ.

ప్రథమవిశ్లేషణము సమాప్తము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

ఝం ఝూ మూ రు త ము

“చూ! గారడీ”

శ్లో డ్వి తీ య వి తే ప ణ ము. శ్లో

ఉ. పండితవ్యూహార! ప్రతిభానువిలాసక వీరులార! యీ
నిండుభూభా వధానము మనీషులుమెచ్చగ మీరుచేరినా
రొండాకు లాశయంబు సదూర్జితనీతి నెరింగినమ్మనో
న్నండిమయ్యె నామమనీ; ధన్యుడనై తిని మిమ్ముగాంచుట
బుధజనాననులాగా! పాఠకమహాశయులారా! తాము నిచారించ
వలసిన యంశం బింకటికలదు. శ్రీరామ భజనసమాజము ఈ కన్నులు
...టమందుండు మహారాజశ్రీ, యెఱుకూరు. వేంకటేశ్వరస్వామి శ్రేష్ఠిగారిచే
తను, గంగా భాగీధీ సమీపమురాలయిన మాలె. లక్ష్మీమ్మగారి కేకనా
పింపబడిన శ్రీరామ దేవాలయంబునందు వేర్వేరుపరచినది యెఱుక
వెరింగినదే! కడచిన సంవత్సరమునం దీయూరికి, గుంటూరుపార్శ్వము
అమేయ విద్యానవద్యులును, కవివద్యులును బ్రహ్మశ్రీ, మహీధర సంసింహ
శాస్త్రిలవారి శిష్యులును శతావధానులును అయిన, మహారాజశ్రీ, వేంకటేశ్వ
రంగారావుగారును, మహారాజశ్రీ, గోపాలుని సుబ్బరావుగారును, దయచేరి
యుండిరి. వారిచే నీయూరి వాస్తవ్యులును, ఈ భజనసమాజ ప్రాప్తి
కరుణయిన, మహారాజశ్రీ, ఆల్లము రాజశేషభగీరును, మహారాజశ్రీ, సుర
వరము రామకృష్ణారెడ్డిగారును, ఇంకనుగల గ్రామ ప్రముఖులును ఈ భజన
సానంబయిన పయినెప్పిన దేవాలయంబునందు శతావధానంబు గావించి
చిరి. గుప్తగారు వ్రాసిన సీవేదికలో వారి యవధానంబునుగూర్చి పేర్కొ
నియున్నారు. భజనసమాజంబునకు, అవధానంబునకు, వీలాటి సంబంధ
మును ఉండదు అని అభివేకవులుగారు వ్రాయించిరి. వీరు విచారితార్థంబు
లం గల్పించుటలో సగ్రగణ్యులని తెలిసిపవిషయములలో మొట్టమొదటిది
కానీ, రసికులారా! యవధానంబును!

నీ కేర్పాటుచేసిన కేతకులవ్వరనంగ భజనాధికారులు భవ్యమతులు ;
 అవధానమును జేసి కట్టిచోటనగాను భజనబోగెడు వేర్పాటుచోటు ;
 చేసినవారలా? శ్రీయుక్తిలే సరం గారాయనుబ్బ గా ట్కననభుతులు ;
 పనిమోదమును జెంది వెలసినవారలా? కర్నూలువానకల్ కలితగుణులు
 గీ. కట్టి గురధానమును నుడియంతుకును; జరిగినందుకునలర భజన యొ
 కంజకాక, యు. యూయెవ్వరికైనగాని బాధ్యతలులేవే? నత్ప్రతి.
 భా. శ్రీలార!

భజన కథానంబులో సంబంధపరచికొనఁగూడదనుట పొరఁబాటు
 అయి వధానంబు కుఁ జట్టినకాలంబు వేర్కొనఁబడియున్నది. కొంచెమిం
 చుమించుగా.... అఁగా, ఉదయము తొమ్మిదిగంటలు మొదలుకొని
 రాత్రి తొమ్మిదిగంటలవరకు జరిగినదనిగుర్తఁగిచే వ్రాయఁబడినది. నిమిష
 ములతోఁగూడ, ఆకాలము సరిగానుండకపోయినను కొంచెమించుమించుం
 దును. ఉదయము తొమ్మిదిగంటల కందరును భజనంబులనయినను గావిం
 పకఁబచ్చిగా? యని ప్రోత్సహించువారు తమ యభిప్రాయంబును వెక్కిరిం
 పుచు వాఁడంబుగా వెల్లడించుకొన్నారు. ప్రత్యుత్తరము:—శతావధానం
 బను ప్రశ్నకుం బహువ్రోబయునది. కాబట్టి భాషాభిమానులందరు ఆనమ
 యంబునకేమి? యాతికన్న ముందయిననేమి? యేతెంచుట వింతకాదు.
 మధ్యలో పన్నాచానాదులు లేక యుండవలసిన పనిలేదు. పృచ్ఛకులు నయి
 తము తమ ప్రశ్నలన్నియును హితులకిచ్చి వెళ్ళవచ్చును.

రెండవశంక:—కవులు గారు 15 గురికి శతావధానంబుఁ గావించినారని
 వ్రాసినారని రెండువాదాలు వ్రాసినారు. ఆయవధానం బేదకారంబుగా
 జరిగినదో తెలిపియెవల తెల్లంబుగానుండును.

1. అవధానము మొదలుపెట్టుటకే సుమారు రెండగంటల యాల
 న్యమము యుండును.

2. అధానంబునందు ఇతర ప్రసంగంబులకు మధ్యమధ్య కత్తులు
 గుంటూరు మున్నగు తాము ముందవధానంబుఁ గావించిన చోట్లయందు
 తాము చెప్పిన పద్యములను చేసిన ప్రసంగాదులను తెలుపుటవలన సుమా
 రు నాలుగుగంటలవఁదలవలసి యుండును.

3. ఇక పృచ్ఛకులు ప్రశ్నంబుల స్వర్ణయిదియిచ్చుటకు తన్మధ్యంబు
 నందు కల్గిన ఆక్షేపణాదులతోఁగూడ రెండగంటలై యుండును.

వృద్ధులకు కలిగిన ఆక్షేపణంబు లేవనగా బ్రహ్మా యోగం దలంచి అయ్యది యవధానులు కొంతవఱకు చెప్పిత నాత ఆశుడని ఇం కొకటిగా మార్పుట కొండాకింత జరిగినది. ఇట్లేనిమిది గంటలకాము వమ్మోహగా మిగత కాలంబంతయు అవధానంబు చేయుటకును అధాన వద్యంబులను విరిగి ఎత్తివ్రాయుటకును వినియోగింపబడెను. అట్లే లారా! ఈ విషయంబు శుభాగుననుండగా నివేదింపుటలో నేపక్షపాతి మున్నదో ఎట్టి హేళనబుద్ధియున్నదో నిర్ణయింపరా? అట్లయిన ఈమహా త్మత్వట్లు గుఱవారిపై ఈంద నాలోపించుట కేమికారణము? ఈకీర్తి రింపులచే ఆయాసంగతి నరుంగని శ్రీయవధానులకారికి గుఱవారిపై వైష మ్యము కలుగుట శిశ్చయమేకదా! కలుగకేమి? క్రొత్తకవులుగా రెండు లకే ఈ కల్పములను శ్రీమచ్ఛతావధానులు నడింపల్లి రంగారావు, గోపా లుని సుబ్బారావుగారలకును, శ్రీయుత, బాలకవి శతావధాని దోమావెం కటనామిగులగారికిని, వైషమ్యము కలిగింపవలయుననియే, కావించియు న్నారు ఈ గుఱవారికి ఆయవధానులపై నగల గౌరవము ఆకపితులపైన వీగా మరునాడుచెప్పిన వద్యము. ఈయధ్యాయ ప్రారంభంబునందు తెలుపబడినది. దానివలన తేలును. ఇది హేళనములలో జేరునని తోచునట్లంబున తామొకమారు దయచేసి నివేదకముయొక్క 7-వ పుట నెత్తి అవధాన ప్రశంసంగించుడు. దాని క్రింద పేరాలోనే.

“ఇన్ని యిన్ని విధంబులుగా నింత జయప్రదంబుగా జరిగి యవి దానిపైన బేర్కొన్న యవధానముతోగూడ భజననాలయంబునందు జరి గిన యనేక కార్యంబులయొక్క లోటులేక జరిగింపంగలిగి డెలుపుచున్నది. ఈ జయప్రదము అన్ని కార్యంబుల విషయంబున పితంబై నదిదా? ఈయవధాన విషయంబునగూడ హేళనంబుగను? ఇక మేమీ “క్రొత్త కవులు” గారు ఈ విషయంబును అనూయ. గ్రంథులై కల్పించిని చెప్పవల సిన ననితేదు. దీనిని విమర్శనంబునజెల్లిదు. కుట్రయననోవు.

ఈ “క్రొత్త కవులు” గారు శ్రీమచ్ఛతావధానులచే రచింపబడిన “అననూయ” కుకు శ్రీ, బాలకవి. శతావధాని గుఱవారిచే రచింపబడిన “చంద్రిక” కును భేదమును నూదించియున్నారు. “అననూయ” ప్రాశ స్త్యంబును మేమిందు కు స్ఫుంచుకొను చుండునది. సంకర్షాంతరమున నెరిగింప దలంచుకొంటిమి.

“భూస్కూల్డు” 11-వేలీతో “క్రువ్వవట్టలేడుకదా!” యని యువ-
యోగించి యున్నాడు. దాని యభిప్రాయమేమో? కాగితములకు ప్రు-
వ్వువ్వని యోమో? బభీ! లోకభావము! గుంటూరిపారి సహలా-
రిచుట చదువగులకు సాక్షిగా గైకొన్నాడు. రచియించునప్పుడా పారం-
దను నెదురుచుండిరేమో? అన్నను తాము చూచిరేమో? “గుప్తగారి
సవలాల్లి లికి శిశ్వనాథులే సాక్షి” భూస్కూల్డునకు జగత్ప్రియ. డే సాక్షి
“నంచమాది చంపకము” లోని యంశంబులు గుప్తగారి కావట్లు వర్తింపక
పోయినను ఈ వట్ల తనకు వర్తించుచున్నవి.

ఎక్కియినను కొంతవ్రేయగై కొని నిక్కయించుటకు చదువరులుకలదు.
కావున ఈ పదములు నిలకటితో విరచించెదము.

ఇది విశిష్టక,
పశ్యే వాదీ.

ద్వితీయవిశేషణము
సహస్రము.

శ్రీరామచంద్రానుభవము.

స్మృం స్మృమా మృత ప్రము

“చూ! గాంధీ”

శిశ్వ శ్రీ య వి శే పణము. శిశ్వ

పూర్వాభ్యాసంబునకుండు చెప్పి ప్రకారంబుగా ఈయభివ్యవహారము
గారు కావించిన క్షేపణంబులన్నియు తెల్లంబులై నవి గదా! (చిత్ర 13)
ఇప్పుడు వారలను స్పృశియేయకుకూడ దొరకొనిరి. గుప్తగారు బ్రహ్మశ్రీ,
విద్యవత్సవి బాలసహస్రశ్రీ బాలకళ్యాణి కింకరీంద్ర ఘటాచలచానన, కతావ-
ధాని, శ్రీతిరునతి వేంకటేశ్వర మహాకవులయెదుట అనధానాదుల చేసినా-

డనసి ఈ “క్రొక్కవులు” గారియొక్క మిత్రులలో నెవరితోనో చెప్పికొని రాలే. అది యీక్రొక్కవులు వీనులవిందుగా విన్నారాలే. ప్రపంగవశమున గుప్త గారు మాకు తమ “చంద్రిక” పైన శ్రీ శ్రీ శతావధానులుగారు వ్రాసిన యభిప్రాయంబును జూపిరిగాని ఇంకేమియుఁ జెప్పలేదు. ఈ యభివ కవుల యొక్క కల్పనములు సామాన్యములైన కల్పనములుకావు. కాని చదువరు లైనవారు పరిశోధించినచో వి “శశవిషాదము” లగును. ఇక వారి మిత్రులుమాత్ర మటువంటి కల్పనలఁ జేయకాలరా? చేసిరో చేయలేదో? వ్రాసిన వారభినవకవులు. వారి కల్పనమే యిది అనుటకు వీలుగానున్నది. దీనినిజము ప్రప్తయైన పితామహులకును ఈ కల్పనమును సృజించిన ప్రపితా మహులకును తెలిసియుండును. ఓ యభో! ఎంతటి నామగ్ధ్యమున్నది మీకి? లేని పతకంబుల గాంచినాడనని గుప్తగా ర్చిత్తో జెప్పికొని యుండను. దీనిని కల్పించి ఆ “మెదల్లును” కాంచలేదే అని ఎంత యదృశ్యంబునకై వగచుచుంటిరి. తమ త్రిప్పలకు మేమేమి చేయగలము.

“మొన్న మొన్ననే” తనువిచారణ నామగ్ధ్యంబుకూడ తెలిపికొనుచు ఈ యూరిలో 18-8-19 కి తేవిన జరిగిన అవధానంబునుగూర్చి “డంల” అని అనుమానంబును బ్రకటించుటకు చేతులెత్తాడె? ఆ యనుమానం బునకుఁ బాటు ఇంకకొన్నితరుల లంకె పెట్టియున్నారు. వానిని ముఖ్యముగా విమర్శింపవలసిన పనియున్నది. చదువరులారా! ఎందులకనగా ఈ మహా మహులు గుప్తగానిని దూషించుచుంటి ఈ మహావధానసభ కే తెంచిన సభ్యు లనుగూడ దూషించిరికదా! మీకి వారిపై నెంతటి యధికారంబున్నది? “అగ్రాసనాధిపత్యమే పంశితవర్యులు వహించిరి?” అట్లు తను యాక్షేప గాధికారంబున కంఠంబులేదు. అగ్రాసనాధిపని యోగచారి యైన తను కు చక్కఁగ తెలియునా? లేకున్న నెందులకింతటి యధికారంబు నొసేతిరి. ఆచారప్రకారముగా సక్కడ నుహారంబుశ్రీ, యుష్టులపాటి రామచంద్రరావు గారు (ప్రస్తుతము ఈ యూరియందు మునిశివల్ కౌంశిలరుగానున్నారు) తన అగ్రాసనాధి పత్యంబును నిహించుటకు సభ్యులచే ప్రార్థించఁబడి, అంగీకరించి నిహించిరి. ఇక పరివార్తేపించిన విషయంబునుగూర్చి చదువరు లాలోచించి టెకుగాత. ప్రచ్ఛకు లెవ్వరోయని వారి యోగ్యతకుగూడ నాడేపించు చున్నారు. సభాసభ్యులును వ్యచ్ఛకులును ఆక్షేపించిన తాము సభ్యులను మాత్రము ఎట్లాక్షేపించియుండరు? ముమ్మాటికిఁ గావించినట్లే వేర్వరును అడిగూడలేదును. ఇక మీయనుమానముల దీర్చనలసియున్నది. ఏకేష

ముగా వ్రాయుటవలన విస్తరించిపోవును. చదువరులకు శ్రమయొక్కవ. కాబట్టి పృథ్వీసభ్య యోగ్యతనుగూర్చి ఈయొక్కనిదర్శనంబును చూపెదము. బ్రహ్మశ్రీ, ఇంద్రకంఠి వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రులుగారును బ్రహ్మశ్రీ, వెల్లూరి, శంకరశాస్త్రిలువారును వృద్ధులలోజేయుండిరి. శ్రీ విజయరాఘవాది శాటక గ్రంథకర్తయిన శ్రీకర్నూలు తాయప్పకవిగారు సభ్యులలో నొకరు. ఇందున్న చదువరులు సభా యోగ్యతను నిర్ణయింతురుగాత. ఇట్టి యాసభ అధివేశపులుగారి కంటికాగ లేదుకా! వారు పండిత ప్రకాండులని ముందే తెలియుండుటచేత ఇది విశేషముకాదు.

“చిరున మొసంగిరంట” అని వ్రాసినారు.

“ఆయా” రని వ్రాసినారు.... ఏయారండీ? ఇట్టి యసంబద్ధములు కూడ వ్రాయుటకుండు తాము సమర్థులు నుండీ!

“ఎవ్వరాచిరున మొసంగినది”

కట్టా! ఎంతటి న్యాయశ్రేయము. అభియానము.... అధికారము.... రసికత్వము....

“కుచూపీ! ఎందుకుచుట్టిరావురా? అంటే చురూపులను వెక్కిరించేవానికి ఛట్టిరా” నన్న నామెతి ప్రకారము క్రొక్కపులుగాంచే వెక్కిరింపబడిన యా మూసభ్యులకును క్రొత్తకపులుగణపి కిల తాంతమ్యమును వాతావహితయులను నిష్ఠియైపుడని ప్రార్థించుటయైనది.

“ప్రేమావేశంబునో” యను సభిప్రాయంబును అసూయావేశ వశంబున సభివన కవులగూహ! తామెంతటి యసంబద్ధంబులుగా వ్రాయించితిరి.

“తెలిసికొండము” అని తామే వ్రాయించియుండుటవలన ఇంకను చక్కగా తెలిసికొనలేరని తేలుచున్నది. కాబట్టి బాగుగావిచారించి సంగతి నెఱుంగుడు. అయినను “చక్కగా విచారించయే పెద్దశేఖరింబులు జేయ” రని నీతి. మీరు పెద్దలకు పెద్దలు కాబట్టి మీ నీతి “మాఫీ” అయినది.

ఇంకొకటండీ! 13-వ పేజీలో “కింకవింద్రఘంటా” “ఘంటా” యేంటండీ? దానియర్థమేమి? ఎవ్వరివగ్గరికైనను వెదలి ఇంకను జడివికొందు. (భట్టోజీ దీక్షితులుగారు “కాకుదంతాలూ” అనగా ఇంకెవ్వడో

“అట్లాకాదు కాకినంతులు!” అన్నాడట! అప్రకాశముగా “కింకవింక
ఘటా....” ఇత్యాదీగా శ్రీమదశ్వులు తిరుపతి పీఠం చేర్చినట్లు విశదములు
డగా “ఘంటా” యని వ్రాసివారు. గంటనావ్యక్తిని జేయచున్నది, తెలి
యుచున్నది. మరియి “మ. . . నథా.....డేవోదో?” అని అర్థంబిక్కిరి
వెక్కిరింపు కొక్కరింపుచుంటే యుక్కివంపు బిక్కిలగు ఈ యుక్కి
మారుతంబు వీనఃపిలుచునా? ముకు వేసరిక గలంబునున్న బిక్కింత
సమాధానంబు చెప్పుటకు దొరకొనదము.

గురువెవ్వరినియా ప్రశ్న? తను గురువుగానికి తామునందిన గౌ
రవంబు తేటయెనది. ఇక వీరిగురువు నెందుకుం గలవెదకు. తను గురు
వులుగారితోనే యాలోచించుకొనుడు.

కవులుగాయా! తను ఈ “భూస్కాల్పం” 15వ శ్లోకమున్న వెక్కి
రింపు పద్యంబునందు “నీకవితాశక్తికి మెచ్చికట్టి విభూతాగ్రగణ్యం జెనం
డయ్య” అని వ్రాయించిరి. ఇందులకు తమకు మేము మున్నుమాహించిన
“కొంచెవు పెంటలేరికిను కుక్కటముల్” అను ప్రమాణపద్యంబును జూ
పింపవలసి వచ్చినది. “అగ్రగణ్యులును” “సహస్రభాషులును” అభివ
కవిశృత నిఘంటువులో సునవించిదా? మరక సామగ్రిలకు పద్యంబును
అంతయు సీద్రంద నుదాహరించి ప్రమాణంబును విల్లలీలించెదము.

ఉ. “కొంచెము పెంటలేరికిను కుక్కటముల్ నిగు కందించుగా
దందుకొజించితి నె యహోయశకీ రియ? నీవున్నెచో.
కాంచనపీఠము నుడికాంచి కీటములంద పుచ్చెను
భ్యంచితరీతి మృతకములంద గుంపరె రాజకేళికల్. (ప్రతనీకము.)
శ్రీమదా, భక్తివరము - కృష్ణతాచార్యులవారు.

“ఈయనభావంబును నీకు నేర్పిన.....వీహో” న్యాయమును చూచి
తిరిగదా! ఇందులోనుండిన మూడు “పంచయ్యలు” రోగిటి పాట కను
కూలించును. ఇది వీర నిగతా మాధురియు పలువైపును అర్థగౌరవమును
రససాగమును శయ్యా వివ్యాసమును ధారాశాద్రియు లోయ నానందింప
జేయుచున్నది కదా!

“కర్పూరలోనుండిన పండితులైనను ఆపభ కేగిరోలేదో! ఇంక
వ్యవహరికద మొసంగినది?

క. వినుచును నెవ్వరినెప్పిన, వినినంతకే వేగవడక వివరింపదగుక
కనకట్ట చిరుముఁదెలిసిన, మునుజుఁడెవో నీతివరుఁడు మహిలోనుచులే.

ఈ వధ్యార్థము మీ యందెట్లు సమన్వయింపవలయును? అవధాన
సభ కెవ్వరెవ్వ రేతెంచినది మున్ను మేము చెప్పితిమి. మీ దృష్టియందు
వారు పండితులు కాక పోవచ్చును. తాము పండిత ప్రకాండులు. మీకు
పారనఁగ నెంత.

ఈ ప్రకారముగా అనభకు వచ్చిన సభ్యులెల్లగును తమ హేళనంబు
నకుఁ బాత్రులైరి. గజ శుకక న్యాయమును వారు జ్ఞాపకంబు గావించు
కొని తాంతులగుదురుగాత.

గీ. గండుతనమునబచ్చుకట్టంబొకండు, వట్టనడిమూరళతవధానంబుఁజేసివీరుద
పతకంబుముంగేల వ్రేలగట్ట చిక్రిమది, కందనోలికి జెల్లెగాని.

పాతకమహాశయులారా! ఈ వద్యంబును దిలకింపుడు. బచ్చు
కట్టండు కర్త. అన్వయంబెట్లుగునో? నిర్ణయింపుడు.

గీ. శతవధానులతగ్గుఁ జూపితిమటంచు
గుప్తగారివి దూషించి రాపులార!
పండితుల దూషణముఁజేయు వారిలివును
తాము దోసంబుఁజేయరే? ధరణీతలము
పండుగాంచగుంజాన్యాయు మరచునదియె
బచ్చుకట్టం పటంచులోఁ బెచ్చుపెరుగు
చున్నయా వేశమునెట్లుఁ జొప్పడంగ
వెక్కిరింపులు వలయునే వెల్లివిరియ?
పరమహంసాశ్రితులరై న వారుతాము
కులములను హేళనముఁజేసఁ గూరుచున్న
ఇయ్యదెట్టి న్యాయంబా? తామేకులంబా?
హైదరాబాదులంబునందు బ్రాహ్మణులుకాక
ఇతరవాతులలోఁ గవు లెవఁగ లేదె?

సీ. సారంగధరకర్త సరసుండువేంకట పతివత్సవీశుండు ప్రధితయశుఁడు
ననుచుత్తాది ప్రబంధనిర్మాణనం పూర్ణప్రభుఁడురాను భూషణుండు
నవరసవదలంక రణచతుర్థాయుక్త కలనుండల్లిమ కవివరుండు
శతవధానాది సంతకకర్తఁడు త్రిపురనేనిరామస్వామి నిపుణగుణుడు

విజయరాఘవకర్త విడితుండు గందనోత్త
తాయన్నసూరి సత్కవన ఘనుఁడు.

గీ. అధునికావృత్తి సత్కవిత్వా వపద్య
మతులు సత్కర్తయుతులింక మహినింగగగ
సాక్షులున్నారదాశలీ సరణిఁబలుక
దగున మదిలోన నూయచేతం బెంగు
గందు తననున బచ్చుకట్టం దటవను.

“నట్ట.....గాని” ఈపంగతి ఆద్యలు బాగుగా వ్రాసినవలయునని ప్రార్థన. నట్టపడియూర శతాధిపతియగు శేషి విజయరాఘవను బహుముఖుని మంజనముట. అనగా నట్టపడియూరును అనిధానమును గావించినవాఁడు మాన్యండు కాఁడనియేకదా! మాన్యండు యెవఁడు? నభ్యుతైసవారు అనఁదించకుండుటచేత ఈ విషయమునందు నభ్యుతానందించి యేయొక్క పతకమును అనిధానిగారి ముంగిటికి వ్రేలుట్టిరి. కాబట్టి అనిధానిగారు నభ్యుతలను సంతోషపెట్టుచున్నాఁడు. అయినను అట్టివృత్తి నీమహామహులు ఏకాదశింబుతోడనో “చిత్రమిది” అను చట్టులఁబల్కుచున్నారు. “పల్లగింజలోనిది విద్యముగింజ అంటే అవునంటే అని ముక్కుమీద వ్రేలుపెట్టుకొన్నది” అన్న నామెతయే యుక్తముగా అనిధానిగారు సభగావించుట వింతగాదు రిసికుయిన నభ్యుతానందించి పూదరించుట వింతకాదు. ఏమ “చిత్ర” మని తత్తరంబుతో సికింకుటమాత్రము ఆలోచనీయము. దానినుండి వ్యతిరేకార్థ మవ్యంగ్యము. అనగా “కందనోత్తికేంద్రంగాని” యనుటయందు, కర్మాలునం దీప్రకారంబుగా బరిగివది. కట్టి జరుగుటాటు ఇతర స్థలంబు నుండివచ్చి ప్రొక్కవులుగారు “చిత్ర”మని తమ సికిలింపులో నచ్చీలపెచ్చుపెంచిరి. ఎందులకనగా, ఆలిసవ పతకంబుల నిచ్చునట్టి, ఆ పద్యంబునకు పయిననే “నున్న పండితులయినను అనిధానేగిరో శేషో” యన్న యనుమానంబుతో, ఈ సభయందు నువ్వారిని రసమును గ్రహించలేనివారినిగా, అనగా అరిసికులుగా చెప్పియున్నాడు. ఆహా! ప్రొక్కవులుగారూ! తమ తెలివితేట లెప్పున్నవో కాంచినోన్నఁడు! తమ “పాట్లులఁజ్ఞు” మూడవ పేజీలోని “తెలివందక్కువ” యిచ్చటం బసికి వచ్చుచున్నదికదా! తమ “తోకదట్టము, పడఁగవగ” నామెకకుండ ఎందునీకరింపుచున్నది? అహహ! యూరివారందరు నడియూరి వారందరు నట్టపడియూరివారందరు, అనిధానిగారిని సన్నానింపఁ దగనివారయిగదా!

సాహసం? యెంతమాత్రం మిత్రులుగా గావించి, యాలోచించి, యారీతి
 "అతి...గాని" యను తీరుమానంబు గావించితికి, దీనివలన కందనోలు
 మరలబు పాత్రాపాత్ర విచారణకై క్షిప్రీనంబున తమ యాశయంబుగా తెల్లం
 బగుచున్నది. దీనికి తామేవిధంబుగా తప్పించిపోవగలరో? "అత్తున త్తున్
 భూతాని" తమమందు సంపూర్ణంబుగా సమన్వయించుచునునుట చచ్చిత
 చచ్చోమునం దగ్రగణ్యత్వము నహించును. కాబట్టి తమ యభిప్రాయం
 బీ తెరంగున నుండుటంబట్టి, గుప్తగానకూడఁ దమరీతిగా భిప్రాయంబున
 నుండురని తెలుపితిరేమో? కదా! హా! హా! యెంతటి సాహసము?
 అరటి తప్పని, దేవరవాసు విజ్ఞానంబు బట్టికొనిరి.

చ. దలకును దాలకున యతిహుటాహుటియందెమ మిదుపద్యమం
 దలకును మిదియుండెమ యాశ మరీతి; బుధానిన త్రమం
 దలి ది నిశ్చయంబున యందగుఁగాని కనంగనావఁ
 మెలకున పిల్చినానితి మెచ్చగఁగందన వోలునత్తురం
 చిలననధాక ముఖ్యతనమేయ నమాదంబా విచారదు
 ద్యోమని దీనికారణము పాటునుడైన మెఱుంగుఁగావుతన్.

మ. అనినా"ంశు సేకనక స్వనచన వ్యాభూత మేర్పాటుగాఁ
 బరికిరానివి ముందువెక్కులను సంభావించకే తాము ముం
 దనురీతిగల మాఁగి కుండ నిదిమీ కాత్మీయ సాహాయ్యమో?
 ఘనరీతిగ నెట్లు పదామ్యులకు పీకంగాంచిరో? మృశా.

ఉ. తన్నునశ్చైశ్చ నేయుటకు దంచితఁ బూనుకొనంగ బోవ; మే
 వన్నులులేనిబట్టి జగదంకితులై నటువంటి తమ్ము మే
 మెన్నెము నన్యగంగల మహీనుల? క్రొంగవి పుగపుల్ మరీ
 నమ్ముచులై నరాము కడు సప్రసవించు నెఱుంగుఁడీ! మడిన్.

గీ. గంధతనమంచు బచ్చుకట్టి దటంచు
 బరికిరారు తామింత కులకుదీర
 ఇట్లు నలియించుటనందమ హృదయగుండు
 గాయనూయ యావేశంబు గాకదాని
 తుంటవనిగాక యికగండ్ల మంటగాక
 వేరు కారణంబేకియుం బెరయననుచు
 పెద్దలున్నార; నిజము దీపింపజేయ.

మీ “రతి రహస్యము” బట్ట బడులైనవంటివి. వస్త్రకమైన బంటు.

పుట 16 “సమస్య చాలి” సమస్య వలెంగమా? నిమిషపు లి యెట్లు గుణి? (లభించకపుల సాంప్రదాయము)

“అహహా శతావధానం కు లెక్కలేదు” వ. చక్కలెక్క లేక్కలేదు. తమను లెక్కింపని సంగతి తాము చెప్పకొనవలయును? “చేసినచాపము చెప్పిన బోవు” సని యేమోకదా? శతవధానము తమని వాగ్యకార్యం బుగా కుకపులను లెక్క పెట్టక యెంచుచుండును కావుననే కవి గండర గండలు బ్రవృత్తి, తిరుపతి - వేంకటేశ్వర కవు లీ సరివిధానంబునందు ప్రసిద్ధి కెక్కి కింకవీంద్ర ఘటా పంచాసన బిరుదంబును సంపాదించిరి. కాబట్టి తామనినమాట యబద్ధంబగునా? కాదు. తామివ్రకారముగా మెచ్చి కొని వందలకు గుర్తగాని తమయెడల కృతజ్ఞులు.

(Medals) పదకములకు.

దిక్కులేదు.”

(Medal) పదకముయొక్క లక్షణము.

“Medal—Piece stamped in honour of victory
Routledge's Lesk Dictionary.”

మెడలునెడిది సంగతి. యధ్యుంకగా వదకంబులకు దిక్కులేదని యన్నారు. మెడలు అనగా జను పదకంబునందు దాని నొసంగిన వారి పేరును దానినిచెందిన వారి పేరును చెప్పబడియుండును. కొన్ని సమయంబుల యందు పొందిన వారి పేరును చెక్కురు. ఈ ప్రకారమును ప్రమాణము (Gregory's Medal) మొదలై నవి. ఈ మహత్వము మెడలును స్వంతముగా జేయించి కొని చెంబుల్లపన పేరుల చేసికొన్నట్లు పేరుండుకొన వచ్చు ననికొనియున్నది. పేరు మన్నింపుమని నన్నిట వంశితి బృంద మును వీరల మన్నించునా? ఈ పద్యమును జూడెడు:—

ఉ. “బంగరముం పదేశులము వ్రాసిదొ కొల్లదొ గుంటిలోపలక

ఖంకుననాగగొట్టి యెకగంటకు బేరునుగొట్టి చేతికి

ముంగలప్రేమికిన విభూషణమే యవధానికెన్నెక

బంగిన పండ్లి శ్రమలు పూజ్యుడై యన్నను జాలజేసుమా.

“చేతికి ముంగల” నిడిమివేలు కొననచాటి ఈవల నిరాధారముగ తమ యపారమైన శక్తిచేత క్రొక్కపులు భూషణమును వ్రేలగట్టిరి. అబ్బా! భూ గారవి దెబ్బ!

ఏమంటే “బంగరమండ....నడుక” కాగితములే పిరియము (ఈపిరియము నిఘంటువునందుకూడ ప్రయమైనది) అని వీరికనుక తేర్చుబాలమని ప్రవాసినవానికి ఇందు బంగారమెంత సగ్లక్ష్యంబైపోయినది ఇంతవరకు తమ ప్రాంతాలనుజూచి తమకు గంభీరవర్తనులుగ నెంచుచుంటిమి | “నీరుచొంకలోతు నిజముగా పెలి నుదు” అనునట్లు ఈమెకలు విషయంబున తాము గిలికిన పలుకులచేత “పటాటోపో భయంకిరః” అను ప్రమాణంబునకు తాము గుఱియైతిరనీయు తామింకను గుగువుగారి సగౌరవపరిచక పతింప పలయుసనియు నెగులగునది. ఇంతకు తామింకవరకు సంపాదించిన యోగ్యతచేత తమ గురువుగారికి చేయవలసిన గౌరవముచేసి తా మభినవకపులై తిరి.

ఇప్పటికైనను తాము మెకళ్ళకును యోగ్యతా వశ్రంబులకును భేదంబులేదని తెలిసికొనియుందురు. సంఘసంఘమైన తెలుపుటకో తిసికని యాపార్యమును తెలుపుటకో మెకలులేవుచుగాని డిక్కులేకుండుటకు లేక తా మనికట్లుగా త్రుప్తపట్టుటకుగాని వేర్వేదవు. ఈసంగతి జ్ఞాపకముందికొనుచు. ప్రవృత్తము రాచకీయభాషయైన “ఇంగిలీషు” నందు కొంచెము పరిచయమే తమకున్నయెడల అందు ‘Medal’ “Medalist” అను పర్యాయంబులకు ఎంతటి గౌరవ మొసాదాపబడి యున్నదో తామెఱుంగగలరు.....తేధాన్తు.

తాము 17-వ కీజీలో లిఖించిన “కవియగువాని” పద్యమున కంతయు మాజవాచేమియు అరసరిములేదు ఇంతవరకే తమకు పెద్దలువదే శించియుందురు. ఎందులకనగా ప్రాత బంగరమండకు క్రుప్త పట్టించునంతటి లోకజ్ఞానము తమయందు విలసిల్లుచున్నది. కాబట్టి మెకళ్ళపైనను, వానినొసంగిన యుదాహరణపైనను, పొందినపాత్రులపైనను, అట్టి లోకజ్ఞానమే తమయందులరారుచుండును. కాబట్టి మేము కొంతాక తెలుపవలసియున్నది.

గీ. పండితులుచేరి యటమెచ్చి యుండినందు
లక్షణగాఢయూరక యెందుకురసికలొ
సంగువారలు? దీని విచారమునను
హత్ములున్నారీ; నిర్ణయంబుజేయ.

“క్రుప్తపట్టంగ” ప్రాసిన పద్యముక్రింద నోరుబ్రువ్వి దిట్టినప్రాతలున్నవి. ఇక మా మనవి ఈరీతిగ బరగుచున్నది.

ఉ॥ కాలము నేలయిట్లు దమకంబున దూషణ నేయబోలు? తా
రీలలిచేతికొద్ది లిఖయించి ఎబ్బుదివీనరక బోలు
గాలముమీఁదఁబెట్టి యెనకంబుకఁ దప్పికొనంగ జూచినా
కోలిగనిర్వయింప లనమొత్తిరుద్దా ను పద్మంబులే?

ఉ॥ “భారతి వేశ్యయాయె” నని వాఁడఁజేరికే నెటువచ్చెనో?
భారతిలేనినో? పగ్గవ? యెందువఁగారి యెట్టినో?
భావజియందు నంబులు దావకమా? లిఖిత లకారమున్
క్రీరహి వాఙ్మిశ్రామాముఁ డెన్నలరారఁ ను నో? భా?

ఉ॥ “వారక భారతీకలన ఎర్వలఁబడి కి రొలఁగ ను బా
ల్పాకుట రప్ప” నుమి నీలువాకొలెవారి ల తాముకా ది? యిం
పార బలితతాప్తి నలు భారతి కొక్కొక్కంబై నెక్కు వే
యెఁహి కొందఱుంబున పి క్కొలెరుగె? యెది న ద్వివృత్తియే?

ఉ॥ ఆమెయి వేశ్యక వ నోవాన కి నం దిగ నెట్టి కోడికఁ
డేమియనుడవకో? కలిమిల ఎర్వల? గా కలమి? పి ప్పొన్నగిం
గామితోతి మూకుల ను న్నతియనంగిన నెల్లవాఁడుగా
తావలభారతిని చాక్కొన నెక్కువ వాఁలకిగా!

ఉ॥ “బాలలపాల సాల సవ లవోల” యందు నెది తా
నోలగ గొరవం చెదన పడవమెనె నుతాగతింగికి
మేలదికాదు పోతినది మిక్కిటమైన యింకాయుమార్ డగా
కాలములొలుదుకో ననిని కలది నాగల పేర్వయన్న పొ
ప్రవాసరాల పేయిగు నెక్కి మిక్కిల మిమనోక్తిగనె

ఉ॥ భారతీలోకి మార్త ప్రభుకి తాంబూల మూత ను నొక
దారక మెరిగిన చవహాలయంగిన న దిరామె రిం
పారల న్నాఁడయింది పుష్పనములం బ్రహ్మ ను గూడె
గారవముం న్నానచ్చెరు న్నెమన ను నవకేయ న్నా
పొత్తిన ప్రోవలదంకి? కలయకరి గిన వాన వానోనం
దారువనంగల? కలయము లెట్టుల నేలచు పుక
వారు? “మరొలచెప్పిన వినమి నెఱుంగ” డెడిన్న పద్మన॥
“తేదిది” యందు గొంచుది, “ల డిడి” కిచ్చెడిగదా? కిచ్చెడిగదా
కిచ్చెడి సభయేపికి, న్నులకాగదు రోమియు ట్టెటింప గెచ్చె

న చావోంట్లుకా మహిమాయు కియాభికి బుధవిహీనంబని న డివివారు
కివివాలినక గొలవంజేలేక నురువెన్నెనుదును దరిసివారు

నీతిభూతుడై నిజపతి తీరి “నిక్కా” గట్టుకొన సమకట్టివారు
 లోకప్రచారము లోకాభివృద్ధిగా బంగారమును ద్రుంబరపిపాత
 నీ॥ వార! వహవా! సహభాషి వ్రాయుపట్ట, తమమహనీయులైన పూర్వముకవుల
 తరతరధితులం డలంకరి? తనయలహా ఛ! భవత్కృప కర్తృతం జెందిలేడీ॥

ఇంతటికి పుష్కము చాల పెరిగిపోయినది అయినను తమమహర్షి
 శిష్యులైన సంగతులు కానేలేదు అయినను మేముచేసిన ప్రతిష్ఠ ననున
 గొంది సంగ్రహించెదము. తామవ్రాసిన కవిశ్లోకులు సంగతులను చూచిన
 మాకు తామశృంగుని యింపించుచున్నది “అత్మన శ్శుభాతాన” వ్రా
 రిము తమ కాధాంము కాట్టి తామందఱిని తమవలెనే కష్టపడి కవన
 మును నేర్చుకొనవలెనని యుచుంటిరి. అందులకే విద్యశ్రీ కాంక్షలయిన
 తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాపురుషు “వంశ్యపూర్ణగా గదాశిట్టవ నేర్పించి
 కష్టపెట్టి పటావతక్కుచుని మిక్కి చివలను జాడవలెంద” యని నిశ్చ
 యాగిరి. అస్మ్యా’ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు కష్టపడుచున్నారని తమ
 తెలివి తేటలు కీ నవలము. శత్రువనియు జాగిన యవధాని పరులను
 విచారింపనే తిరి పూరు విచారించి యుండవచ్చును. ఉన్నంతటి నెరుంగ
 లేకపోయిరి. అట్టి తాము కొంతదూరంబుననున్న శ్రీ మహాకవులుగారి
 యొక్క విజము నెట్లుచూడగలరు కల్గిద కనుగొనుడు.

“(12) కాళా చంద్ర మణివర్ణము రిశ్చరీ ముత్తమునకు సరియైన
 సకలు

దివాకన్లు. తిరుపతిశా : - శతావ } శ్రీ వేదమూర్త్యై చన్లు. వెంకటచలవతి
 ధానిగారివస్యచండి } కాప్రిగారికి.

ఈ॥ గోనముః పుటాది : కోటి నుతింపఁ గవిర్విదగమ్
 వేదికియూమఁ దేవ్యైవ వేంకటాద్రికి శృంగభంగము
 వానివనంబులను నన్ను ; కొలి ఎపింపిరితం
 బ్రాణమహోదఁ బుష్పిని మాత్రము మిమునుతింతు నిచ్చుచున్.

(గీతము) మొదటిభాగము.
 శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు”

మ టి యు.

“గద్వాలలో మధ్వస్వాములవారి దగ్గరను

శీ॥ అరితాల్యవ దీప్యత్కాకపట్టణే కింకవిగజపింహ కీర్తిమాన్య
తద్యయన్వేన సంపద్యత్యవలపురే విద్యత్క పిండ్ర సద్భిశ్చదమాన్య
తదధికేవయసి బృందావనేపట్టణే బాలకలాగిధి పదమవాన్య
తద్యయన్వేన విద్యద్వతి హరిపురే బాలశరస్వతీ పదమవాన్య

గీ॥ ఆంధ్రగీర్వాణ భాషయో రపరిమితము, పద్యగత్య నయానికా న్యానినైక
విధరసాని విధాయభో బుగవరేణ్య, వచనాయ సమాగతా వచనీయ
తిత్తపతి శ్వేంకటస్సత్య ధీరర్చితః॥

(ఇతి నానాకావ్యసందర్భ శే” త్రి తియపతి వేది ఓశ్వరశబి)

ఇట్లున్నది. చంద్రికను చూచియు తాము భౌతికజెంది మీకు గురువెవ్వ
రని వ్రాసినారుగదా! ఇక దేశాంతరపండితుల గ్రంథ పరిశీలనమానందు
వారిచరిత్ర విజ్ఞానంబునందును ఎంతటి బుద్ధిపాటవంబు నెరిపించగలరో విజ్ఞ
లెరుంగకపోదు. వారీయందుండిన ప్రతిభయిది. తాము వ్రాయవ్రాతల
చేత వారికి తోటురాదు.

“వసితయు, గవితయు తనయంతన” యను నీఁకూ? తమయందు
వర్తించదు. ఇక కష్టపడిన పాండిత్యమున కంతములేదు. ఆహా! మంచి
క్రొక్కవులు దావరిందిరి.

పేజీ 19 “ఇక దుంగభద్రలోక” ఇంతవరకు తమయందు వృద్ధ
పండిత ప్రకాండగౌరవంబు నుండియుంటిమి. ఇంతట దానిని పరిశీలించ
వలయును. పై పద్యాదికంబునందు తమయొక్క యనుభవంబును జెప్పిరి
కాని ఇంకేమిలేదు.

విద్యనైపుణులారా! అభిజ్ఞులారా! రసికులారా! ఆశ్వులారా! ఈ
నిష్పక్షపాతంబయిన పరిశీలనవలన ప్రొత్తకవులు తాముచేసిన “సత్యంవద,
ధర్మంచర” యను ప్రమాణము ప్రకారము ఈ “పాట్టోల్ల” సంజెతవరకు
నడచిపోన్నదియు ఓశ్వబూవి వ్రాసినదియు తెల్లంబగుచుండట లేదా?
ఈ విషయంబును సిద్ధయింనుటకు మీరెల్లగును విలసిల్లుచుండగా మేమెందు
లకు విశేషించి కష్టించవలయును. అయినను బూసికొంటిమి కాన నీకే
గొండాక సంగతులజెప్పి చాలించెదము.

ప్రకృత మనునరింతము

జేజీ 20 “కన్నులులోదాఁ గావించిన.....దంట” ఈ “దంట” సాక్ష్యమును తమ రక్కడనుండి సంపాదించగలరో? ఈ చిన్నిపాత్రము తమ యవర బ్రహ్మకత్తిని వేసోళ్ళ జాటుచున్నది. ఇంకను దీనంత వేయితలు గానున్న పెద్దలహృదయంబు లున్నవి మహాకవులకు తిరుచతి వేంకటేశ్వరులకు తాము చేసిన గౌరవమునుబట్టి రివిక దాము రప్పించుట తమ భూస్వామ్యులందు వారినిగూర్చి చేసిన ప్రశంసనమునకు ఓమావణ వేడుకొనుట కొరకేమీ? తథాస్తు!

ఇతి విమర్శకః,
న త్య వా దీ.

తృతీయవిశ్లేషణము

మా ప్త ము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

యు ం యూ మా రు త్ర ము

“చూ! గారడీ”

శ్రీ చ తు ర్థ వి శ్లే ష ణ ము. శ్రీ

అహో! అనూయూదేకతా! వివరీకంబు నిర్మించుటయందు నిన్ను మించిన దింకొక దయ్యముండునే! నీచే నావేళించబడుటచేతగదా ఆవర ము పావనశీలయైన కైకకురు సత్యగుణ రాజితోడైన విశ్వామిత్ర మహాశిష్యు నీంద్రునికురు బుద్ధిబద్ధకంబు మానంగా ఎన్నియో కుట్రలుంబన్న సిద్ధోష్ఠులైన శత్రువాను హాశ్వుండ్రవరచాలారను గుటుంబసమేకముగ వర్ణమునకుం బోవంతేసి కారలను బుగ్గుతిప్పలుబెట్టి, అంతేకాని రాజహ్యలక్ష్మీచంద్రికల కేమైన లోటుకలగరా? నానచే రత్నము ప్రకాశించుట్లు అసూయాపరులయొక్క కుట్రలవాటిఁవారే వదాహ్యులు. అట్టి అసూయూపరులీ యతిహాసమూలమునఁ గతయుగంబులనండి యుండిరిని తెలుపుచున్నది.

ఇప్పుడు వారినంఖ్యపొచ్చి పెచ్చుపెరుగుచున్నది. కాన ఈలిడేవుడు తన మాహాత్మ్యంబును ఈరీతిగా అనూయాదేవతను నియోగించి చూపించుచున్నాడు. ఈ వ్యాసంగంబున బాలకాలము చదువరులను బ్రవిష్టులఁ జేయుట గొప్పకాదు. ఆయినను అవసరమగుటచే ఇంకఁ గొంతవరకు వారికిఁ గొన్నిసంగతులు తెలిపి తరలెదముగాత.

బ్రహ్మశ్రీ, శతావధానులు విద్యార్థులు, బాలసరస్వతీ, బాలకళానిధి కంకవీంద్ర ఘటా వంచానన్ద తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు తమ “నానారా. సందర్శనంబు” లో జెప్పియున్నారు. ఆ వద్యభాగం బిందు బాగుగ ననుకు లించి యువయోగించెదను.

దాని సిందునందులకుం బొందువరచెదము.

ఉత్పలమాలిక: ఓ న యనూయ! నీదయిన యాగడమెల్ల కలుంగనాయె! నీ
 దీనతతెల్లమాయె ద్వద ధీనుల దీర్ఘతి స్పష్టమాయె; నీ
 హానికరంపుఁజేష్టలపి యందరకు విశదములాయె; నీ
 జ్ఞానము గాననాయె; నినుగాంచిన కార్యము చక్కనాయె నీ
 మానము గాలిపోను
 యశ్వరే
 కేనొక సత్ప్రబంధమున హీనరసమృత లెసంగఁజెప్పినం
 గానిత్యదీయచేష్టల వికారము చేగయి పెక్కఁజేసి య
 ద్రాన గుణమృత బోవిడచి “తప్పలువోప్పడఁ జేతు” నంచు నెం
 తేని యహంకృతిఁబొనిపె చెయ్యెడలం టాఁగగుల పాసంగక
 మ్యాన గుణాతిరేకమున నోపెడుమేటి ప్రబంధమందున
 జ్ఞానికి గాక జ్ఞానికి దొసంగు లెసంగు నె! నీదుప్రేరణం
 బూని “గుణంబు దొస” వని బొకినఁబోవునె! తక్కుపండితు
 దాని గుణా గుణంబుల విధంబదిబైటకుఁ బెట్టరే! నిజం
 చేని యొకండు కాదనిన నేమగు? వెన్నెలమూచి పంకిజం
 బూనునె మోద మంతట నె యెడకునయ్యది నింద్యమానె? కా
 నీనిను మెచ్చవచ్చుద్వద ధీనులు లోకు లొనక్కు నిందకుం
 గాని యనత్య మాడుటకుఁ గానియ మార్గములందుఁ బోకకుం
 గాని యయు కవర్రనకుఁ గానిపరాత కృతిఁబానర్పఁగాఁ
 గాని యిహమృతనందయినఁ గాని పరమునఁ గానిసందియం
 బూనన పాపమెంచుట వహోద్ధతులై చరియింతు...

మేజి-రీర్ నానారాజ సందర్శనము.

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులు.

ఈ విషయంబును జదువరులకుఁ దెల్పివోనటకు మా! వద్యంబుల వలన నెంతయు ననకూలంబు కలిగినది. ఏతద్రవ యితలకు మహాకవులకు శృంగారాపూర్వక సందేశతంబుల నర్పించుచున్నారము.

ఇక నీ యనూయ ప్రస్తుతాంశంబున క్లుప్తవర్తించునో విచారించ వలయును.

“23-వ పేజీ పొట్టులట్లు” లో గుప్తగారిచే “రీక్షింగు రూము” నందు లిలకింపఁబడిన దప్పఁతు బుక్కునుగూర్చి క్రొక్క వులుగారు మరల వెక్కిరింపులను పెదఁబట్టుచున్నాడు. పాఠక మహాశయులారా! యీకవులయొక్క చాతుర్య మింకను గొంత మోక్షం దెలుపవలసియున్నది. (“భూస్కాలట్లు. పేజీ-21”) ఇందు పరిసరింబ్ర శంసించిరి.

22, 23-వ పేజీలలో గ్రొక్కవులుగారు తమ సంఘభిమానమ్మును వెల్లడించికొనిరి.

24-వ పేజీ:-పాఠక మహాశయుల కీకవులు బాగుగా పరిచితులయినారు ఏమి ఉన్నది లేటలు లేని దున్నటులఁజెప్పటకుఁ గల్గించుటయం దప్రతిమానులని యెరుంగుట యయినది ఈ వుటయందున్న యితరములయిన వెక్కిరింపులఁబడినిడు!గుప్తగారుకూడ మెంబరుగానుండిన యీ “రీక్షింగురూము” నందు “గుప్తగారాగ్ర....” శుంతలకా.... వేసినారు “అసి” అని వ్రాయించి.

ఆహా! యభినవకవులుగారు! గుప్తగారువ్రాసికొనిన ప్రార్థనముందు తానున్నప్రకారమే యున్నదా? గుప్తగారవధానవిషయంబునఁ గాలవ్యత్యాసంబును గల్పించి వ్రాసియున్నారు. దానిసత్యము తెల్లమాయె. వారెదు కల్పనచేసింది గొప్పకాదు కాని కనులారఁగాంచి మనసారఁ జదివిన యీ గుప్తగారి ప్రార్థన నీతిగా, మీశల్పనములను కంటకములకుఁ దగిల్చి, వికలముగావించి పాఠకులకుం జూపవలసితిరా? రీక్షింగు రూములోనుండు మనవి పుష్కలం బెందునుబోదు. మీకు కల్పించిన యర్థంబును దాని యర్థంబును వాని “పుక్కు” ను తెల్లంబగును.

ఇట్టి తంత్రంబులను బన్నుటయే వీరి మర్యాదయా యేమి?

మొదటఁ బేర్కొనినట్టుల నీ “భూస్కాలట్లు” నందు స్వకపోల కల్పితములును, దురుక్తి లీజిబద్ధితములును, దూషణములును, ఆశ్చర్యములును, మిక్కుటముగానున్నవి. ఇవన్నియు విమర్శనకు సానుగ్రహితు. వీరవ్రాసిన పుస్తకమ్ము కిచ్చయింబుగా “భూస్కాల” డ్డఁపించి కొనఁగలదు.

వీరు అనగా క్రొక్కపులుగారు శుంథల విషయముగా ప్రాసిన దంతయు కల్పనా మాత్రంబని యెఱుఁగునది. కాబట్టి యీ విషయమున వారిమామగం బెంతయున్నను అయ్యది “పొట్టులడ్డు సందిలి” వాట్టు ప్రాయం బయిపోయి యూర్పుమాగుతో ధ్రువంబును. సంశయము లేదు.

మహాశయులా ౧౪ యంతవరకు వ్రాసివ్రాసి యీ “భూస్థూలస్తు” న తుదకు తమతీరు మానమును “విరివిరి” యని తగిల్చిరి.

గుప్తగారు దన్మత్తుడేయుట “విరివిర వ్రాయు” ల

దానిని గొట్టి వేసిన దని వేరులు, వీరింతకుముందు గుప్తగారిని “శుంథలు” అను పదంబు నుపయోగించి సంఘముకు ఆక్షేపించి ఆ విషయంబున నే యీ సంబంధంబుననే కిపులుగారు, “అవివేకులు” అని పయినవాడి రెండవసారి యెడమచే చేయిసిడిసి పుట్టి చేరినబెట్టుచున్నాఁ. అట్టి కొట్టి వేసిన యవివేకులు, అస గా శుంథలు చేరుటచే “రీడింగుహము” శుంథలు కాకర మయినటుల సవకీర్తి కలుగుచున్నది గుప్తగారు మామము మునివచేసి” నిని.

“ఆకరా స్థాన భిర్యోహు.”

ఇతి సాన్ధ్యగన్న మాలా,

ఆకరా పు ఇది స్థానమునకు చోహరత్నములు పుట్టుగినికిని, కూట వికిని వేకు.

ఇందు రీడింగు హమునగా సంబంధచేత స్థా మికాని, వారి స్థానభూత మయిన చోటుకాదా. అనగా వారి రీడింగుహమునందే కాపురముండుట పానంగదు. భిర్యోహులై కొనినయెకల శుంథలకు రత్నంబులీ రీడింగు హమునందు పుట్టుటలేదు. కాబట్టి, యీ పట్టులందు “ఆకరా” శబ్దంబు నకు “కూటము” యను భేదమున్నది. అది యిందువయోగ్యంబు. “భోజన శాలయందు సైంధవమునఁ, గొట్టిగూను దెచ్చినట్లు” ఇక్కడ “ఆకరా” శబ్దంబునకు ఓ ఘోరగార్హ్యము గల్గించుట నిరుపయోగము. “బానెపజేనాలో నరవపాలు విరమునకు శేర్పు” అను మాట ప్రకారము న్యోచ్చయమున కీర్తిచే నలరారు సీ “రీడింగుహము” సంబాధ కొందగు శాకర చి.ట.న న గాని కపకీర్తి రావచ్చునని యగ్నిప్రాశునకుట సంభవము అంతేకాని, రీడింగు హమునం నుకరగని శుంథలనుట సంభవముకాదని

ఇంతవ్రాహ్మణులచేత కవిశ్రవణ పుణ్యముచే దొరకునెయు, అందు శతావధానాను కవిశ్రవణుల చిన్నట మిక్కిలి పూర్వపందిర ముండుటవలన వేర్పడుననియు విన్నవించిపోనట యయినది. అయ్యది గుప్తగారికి దైనాను

"అయ్యో! నా దర్శనము! నా సన్నిధిలోకి వెళ్ళి నీ హాల్ పొందిన
 నేరములను నీ బోలు శూర్యుని పరిశ్రమగా రుణము, కృత్యముగా పొంది
 నది, అంతరించు, పునరుత్పత్తి చేయి, పునరీకరణముగా నున్నా! కాదో!
 విచారమునా! ఇన్నెంటిటీత్యు" అని మేలు, సద్గుణ సాక్షిని గాను తెలుస్తూ
 "అశని గుణిగించువానికి చింతలు పడినామనినా! అందుచేసినవాకి
 తమగుణ పుణ్యకూడ నుండరు ములు, కాని, వారి పుణ్యములు నాకుండుట

చేత వారు అనగా బ్రహ్మశ్రీ, యనుకుల సుబ్రహ్మణ్యకౌన్తీగారు వండితులు భాషాభిమానులు, ఉదారులు. సజ్జనమాన్యులు, అని యెరుంగుదుమా. వారిశిష్యులమని చెప్పికొనుచున్న వీరి యుద్యమంబును వారెరిగియుండిన యెడలఁ దగురీతి భీకృష్టియుండును. భీకృష్టిరో యేమో? యటులే యయి యుండిన యెడల, వీరు గురభిక్తార్థమఁ గావించి, యీవనితేసిరిని యూహింపవలయును. వీరినుండి వారికిగ్గిరి. ఆహాహా! యెంత పెరిగి పోయినది? ఇందులకు అనగా ఈ భూస్మాల్లంఘన చదవంగొట్టుటకు వండితాభిప్రాయంబులు మాకు సహకారంబు లయినవి అందులకు తీర్పుండితులకు మా శ్లోకజ్ఞతా వందనములు.

మొత్తమునకు గణంబులుండఁగా విషయంబునందు వానిం బోవినది “..... ధిమా భీక్షంగణ యశోదోపాగ్ను తేషు విలసత్సు” అనగా “వ్రణముఁగని స్థిరలాంగింబు వదలు నీగ” అనుశబ్దముగఁ దప్పలఁ బట్టటం దువయోగంబు కలదా? ఆహా! యిట్టివారి వందఁగించియోకదా! యొక మహానుభావుం డయిన పూర్వీకని, చేసారి,

“క! నక్కలు బొక్కలు వెదకును, అక్కజముగ నూరఁబండి యగడిత వెదకు, కుక్కలు చెప్పలు వెదకును, తక్కిడి నా.... కొడుకు లెప్పే వెదకు!”

(చాటుపద్య మడిపంబు)

అని చెప్పెను.

ఈ “భూస్మాల” డ్లిప్తదు బాగుగా నుద్ఘాతంబయినది. ఇంకను అభివేషకపులుగారు వ్రాసిన “బాధగురవు” “ప్రజామా” మొదలయిన పుస్తకంబు లున్నవట. ఇంక సితరములు అచ్చుకానున్నవట. వాని నన్నిటిని బరిశీలించి, విన్నవించి కొన వలయునని, మాకు కోరికయున్నది. అయినను ప్రస్తుతమిట్లు తెలిపికొనుచున్నారము. ఇట్లుండి వ్రాయుట పిమ్మకపై బ్రహ్మశ్రీ ప్రయోగము. అయినను ఇకమీఁద, నిట్టి దుష్ప్రయత్నంబులు మమ్ములఁ గాని, గుప్తగానిగా నివేదించవని రసికులయిన తాము దృఢంబుగా సభిప్రాయపడవలయునని శ్రమఁగై కొని విన్నవించి కొంటిమి.

“భూస్మాల” కేవలము అనూయ ప్రధానంబయినది. తిథినవ కవులు మాత్రము అనూయను బూనుటకుఁ గారణంబులేదు. కాని మిక్కి ప్రోద్బలంబెక్కువ యగుటచేత, దీనిని తేయఁగలిగిరి. “సంఘేబలు కలయేనే” నిహవాస దోషము. వారేమి చేయఁగలరు? ఈరీతిగా సాహిత్యము

“భూస్కాలక్షు” కేవలము / అన్యత్య ప్రధానంబయినదనియు, అనూయా కు
లంబయినదనియు, నిర్ణయింపబడినది. కాబట్టి దుష్ప్రమర్శకు లింకమీద
నిట్టివి గలిగినను తాము నిర్ణయించుటకుఁ గలరనియు మేమంత శ్రమగైకొన
వలసి యుండదనియు, ఈ విమర్శనంబులవలన, మీ యాభిమాన ప్రసారముల
మరల్చుకుండనియు, వేడికొనుచు అభినవకవులుగా రెంతటి పండిత ప్రకారిడు
లయినను వివేకముండినయెడల, కీర్తిశాలి కావలయునని యిచ్చయుండిన
యెవల నన్యోన్యంబులను వ్రాయదురుకాని యిట్టికు విమర్శనంబులకు, చూ
షణంబులకు దొంగకొనరు గాత మని విరమించుచున్నారము.

శ్రీ రామచంద్రాద్వితమస్తు.

రసికజనార్పితమస్తు.

ఓం శాంతి, శాంతి, శాంతిః.

కర్నూల్పురి }
19-12-18. }

ఇతి విమర్శకః,
న త్య వా దీ.

చతుర్థవిశ్లేషణము
సమాప్తము.

ఝంఝామాఙ్గతము శాంతము.

అనుబంధము.

పై పేరితో నీక్రిందివిషయమును తేర్చుకొనినది కాదు. ఈ మానవ పరివర శ్రీకృత కవులుగారికి బ్రోత్సాహకు లెవ్వరో తెలియజేయును. "భూస్కాలం" ను ముద్రించిన "చంద్రమాలీకార్పూరం, కన్నులు" గారు అంబరమును బాటిన కాగితములనన్నిటిని దుర్భాషములలో పీక్రియించుచుండుదురు. అట్లే వారొక కాగితములప్రపు నొక దుర్భాషంబునందు విక్రియించుచుండుదురు అభినవ కవులుగారు వ్రాసిన "భూస్కాలం" ప్రాంతప్రకారము నుండెను. అది మాకంటబడినది. దానిని బరీయార్థము గైకొంటిని. ముద్రణ నీయములుకు సంబంధించునట్లు దానికొకజాబు జేర్చబడినది. ఎట్లన:-

మహారాజేశ్రీ, యస్. వి. రాఘవయ్యగారి సమాఖ్యకు, కొంగవపాడు క. వెంకోబరావు సమన్వయములు. ఆయా, మేము కన్నానినకు వచ్చినప్పుడు తమలో ముచ్చటించినరీతిగ యిందువెంట నావ్రచురమును పంపించినాము. తాయనగారితో యీ సంగతినంతయు దెప్పి పరిశోధితి మైసపిమ్మట నచ్చొల్లినవలెను ఇందుల కాయన పొడిచబడనయ్యెను యీ యుద్యమమును మానుట సామత్యముగాన ముందువెన్నలు విచారించి కార్యమును సరిజేర్చుకొనలు.

(ఎర్రపేజీలు గీటు) ఈ పాఠముతో కొట్టబడినవాటిని పదలుకోవలెను.

(sd) అభినవకులు.

తాయనగారి పేరావేషక ప్రకటనపత్రమును.

(sd) లోల్. వెంకోబరావు.

21-11-18.

ఇందువలన ఈవని, అభినవకవి గౌరవనీయతామన కలకృత ప్రోత్సాహమువలన పయినదని యెఱుంగవలసింది. చతురకలాగా! యీతి న్నవకవివాద నటనీజ మెవరు? చరీషింపుడు. గమనింపుడు శ్రీ తాయన కవిగారికిని, శ్రీ శతావధాని గుప్తగారికిని పైమననవ్యము బోధించుటకు గారితము లేదు శ్రీపింగళి సంపత్తుల బ్రాహ్మణవర్గ ముచేతా దేవతము, సుమిత్రాను శ్రీరామభజన సమాజ వార్షిక కోర్కెన నిర్ణయించుచు నత్యాగ్యవృత్తి మునున శ్రీగుప్తగారిచే శ్రీతాయనగారు అగ్రానిగాధిపత్యము పట్టించుట కప్పుకొనబడి యడుగబడి నహించి నొప్పించిరి. విరమించెదము.

శ్రీ రావచంద్రాద్రితమస్తు.

ఇది విమర్శకు
సత్యము

10778

